

GROENLINKS MAAKT HET VERSCHIL

**VOOR EEN GROENER, SOCIALER
EN INCLUSIEVER LEEUWARDEN**

VERKIEZINGSPROGRAMMA

RAADSPERIODE 2022-2026

INHOUDSOPGAVE

GroenLinks maakt het verschil	2		
1. Bestaanszekerheid en eerlijke kansen	5		
1.1 Afrekenen met armoede en schulden	7		
1.2 Veilig opgroeien en kansen voor ieder kind	8		
1.3 Goed onderwijs voor iedereen: van peuter tot student	10		
1.4 Een eerlijke kans op passend werk	12		
2. Een groene, gezonde en klimaatactieve gemeente	14		
2.1 Groen, gezond en diervriendelijk	16		
2.2 Fietzers en voetgangers op 1	19		
2.3 We besparen energie en wekken schone energie op	22		
2.4 Een (volhoudbare) kringlooeconomie	24		
2.5 Een mooi landschap met een natuurinclusieve kringlooplandbouw	26		
3. Betaalbaar wonen in leefbare dorpen en wijken	28		
3.1 Betaalbaar wonen	29		
3.2 Samen met dorpen en wijken werken aan leefbaarheid	32		
3.3 Bouwen voor de toekomst met respect voor het verleden	34		
3.4 Duurzame recreatie	37		
4. Een open samenleving met ruimte voor creativiteit, ontmoeting en diversiteit			39
4.1 Strijden tegen discriminatie en voor inclusie			40
4.2 We bieden onderdak aan vluchtelingen en bevorderen integratie			41
4.3 Cultuur als motor voor maatschappelijke verandering			42
4.4 Sport draagt bij aan gezondheid en ontmoeting			45
5. Een menselijke, toegankelijke en zorgzame overheid			46
5.1 Een gemeente waar mensen centraal staan			47
5.2 We zorgen voor elkaar			49
5.3 Een Leeuwarden waar iedereen zich veilig voelt			52
6. Financiën			

LEESWIJZER VERKIEZINGSPROGRAMMA

Elke paragraaf in dit verkiezingsprogramma heeft een vaste opbouw. In het eerste deel beschrijven we steeds het resultaat dat we als GroenLinks willen bereiken en de opgaven die we daarbij zien. Onze blik is steeds gericht op de lange termijn. Sommige resultaten bereiken we in 2030 of pas later. In een tekstkader staan de actiepunten die we in de raadsperiode 2022-2026 willen ondernemen om tot het eindresultaat willen komen.

GROENLINKS MAAKT HET VERSCHIL

Een duurzame, groene gemeente waar mensen naar elkaar omkijken. Waar iedereen zichzelf kan zijn en zich thuis voelt. Een socialer en groener Leeuwarden, maar ook een gezonder, inclusiever en creatiever Leeuwarden. Dat is waar we als GroenLinks Leeuwarden aan werken en waar we ook de komende jaren het verschil willen maken.

WE HEBBEN AL VEEL BEREIKT...

In Leeuwarden strijdt GroenLinks tegen armoede, klimaatverandering en uitsluiting. Met onze partij in het gemeentebestuur is Leeuwarden de afgelopen jaren groener geworden; het aantal bomen is toegenomen en de openbare ruimte wordt natuurvriendelijk beheerd. Er wordt serieus werk gemaakt van duurzame en betaalbare woningen. We hebben gezorgd voor meer veilige en comfortabele fietsroutes. Zalen Schaaf is behouden en de binnenstad is autoluwer geworden.

Ook op sociaal gebied hebben we het verschil kunnen maken. Ondanks bezuinigingen uit Den Haag hebben we sociale voorzieningen overeind gehouden en hebben we niet bezuinigd op minimabeleid. We hebben het diversiteitsbeleid van de gemeente op de agenda gezet en hebben verschillende initiatieven genomen op het gebied van armoede en schulden.

...MAAR ER IS NOG VEEL WERK AAN DE WINKEL

Toch is er nog veel werk te verzetten. Niet iedereen profiteert van de dingen die goed gaan in Leeuwarden. We staan als samenleving voor grote uitdagingen. Er is toenemende sociale ongelijkheid, er is een klimaatcrisis, er is woningnood. Nog steeds worden mensen gediscrimineerd en buitengesloten en het vertrouwen in de overheid is laag.

Op het moment van schrijven hebben we nog steeds te maken met de coronapandemie. De sociale ongelijkheid is hierdoor toegenomen. Vooral jongeren uit gezinnen die het minder breed hebben, hebben vertraging opgelopen op school. Ouderen hebben hun sociale contacten moeten missen en zijn geïsoleerd geraakt. Weer anderen hebben hun reserves op moeten maken en zijn in de schulden gekomen.

Op de korte termijn zal de gemeente zich moeten richten op het opvangen van de sociale gevolgen van deze crisis. We denken daarbij aan het inhalen van de (uitgestelde) zorg en het stimuleren van ontmoeting.

¹ Met inclusie bedoelen we dat dat iedereen kan meedoen en dat we niemand buiten sluiten.

BLIK OP DE TOEKOMST

De coronapandemie heeft ook een andere kant. Corona heeft ons stappen laten zetten die we niet voor mogelijk hielden: ineens veel digitaal vergaderen, meer thuiswerken en minder auto's op de weg. Als GroenLinks zeggen we daarom ook: gebruik deze crisis om stappen te zetten naar een groener, socialer en inclusiever Leeuwarden.

Dit verkiezingsprogramma gaat over de vraag wat voor gemeente we in de toekomst willen zijn. Maken we de (sociale) ongelijkheid groter of zorgen we voor een inclusievere samenleving waarbij iedereen meedoet en iedereen gehoord wordt? Willen we de oude economie in stand houden die draait op niet-duurzame verdienmodellen of kiezen we voor vernieuwing en verduurzaming?

GROENLINKS MAAKT HET VERSCHIL

GroenLinks wil het verschil maken. Wij zijn de partij die keuzes durft te maken, durft te vernieuwen en grote opgaven zoals sociale ongelijkheid, klimaatverandering, woningnood en discriminatie daadwerkelijk aanpakt.

GROEN IS LINKS EN LINKS IS GROEN

Groen en Links zijn voor ons onlosmakelijk verbonden. Duurzaamheid is geen hobby voor rijke mensen. Om de gemeente radicaal te vergroenen en te verduurzamen, moeten we zorgen dat dit betaalbaar is en dat iedereen mee kan doen. Juist wie weinig geld heeft, heeft baat bij lage woonlasten. Juist wie minder gezond is, heeft baat bij een groene en gezonde stad.

WAAR MAAKT GROENLINKS HET VERSCHIL TUSSEN 2022 EN 2026?

BESTAANSZEKERHEID EN EERLIJKE KANSEN

Bestaanszekerheid is een belangrijke basisvoorwaarde om deel te nemen aan de samenleving. GroenLinks wil daarom:

- Meer mogelijkheden voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
- Een radicale aanpak van armoede en schulden om te voorkomen dat mensen langdurig en onnodig in onzekerheid en isolement terechtkomen.

GroenLinks wil een samenleving waarin ieder kind veilig kan opgroeien en waar alle kinderen kansen krijgen om later te worden wie ze willen zijn. Daarom ondersteunt GroenLinks :

- Voor- en naschoolse educatie voor leerlingen die dat nodig hebben.
- Meer aandacht voor het praktisch onderwijs.

WE PAKKEN DE KLIMAATCRISIS AAN EN VERGROENEN DE GEMEENTE

GroenLinks wil de rekening van het klimaatvraagstuk niet vooruitschuiven naar onze kinderen. Wij kiezen voor besparing, een duurzame economie en vergroening. We maken onze stad en dorpen groener zodat ze leefbaarder en gezonder worden, juist in tijden van klimaatverandering. Dit doen we door:

- Het planten van 20.000 nieuwe bomen en vele struiken.
- De binnenstad volledig autoluw te maken.
- De verkeerssituatie voor voetgangers en fietsers substantieel te verbeteren.
- Alle geschikte daken voor zonnepanelen of als groen dak te benutten.

BETAALBARE WONINGEN IN LEEFBARE WIJKEN EN DORPEN

Wonen is een grondrecht en geen verdienmodel voor beleggers. Iedereen verdient een betaalbare woning op de plek waar hij of zij zich thuis voelt. Daarom maakt GroenLinks zich sterk voor:

- Meer betaalbare en energiezuinige woningen.
- Een zelfbewoningsplicht (om starters meer kansen te geven).
- Meer bouwen op locaties binnen bestaand gebied, zoals het Spoordokgebied, de Tesselschadestraat en Nieuw Oud-Oost.
- Langjarig investeren in de leefbaarheid van Leeuwarden-Oost, met een stevige aanpak van armoede, verduurzaming van woningen en een groene en gezonde openbare ruimte.
- Bouwen voor starters en senioren in de dorpen.

EEN OPEN SAMENLEVING, MET RUIMTE VOOR CREATIVITEIT, DIVERSITEIT EN ONTMOETING

GroenLinks staat voor een samenleving waarin iedereen zichzelf mag zijn, ongeacht afkomst, leeftijd, seksuele voorkeur of godsdienst. We willen een open samenleving waar ruimte is voor creativiteit en ontmoeting:

- We strijden tegen discriminatie en bevorderen inclusie voor groepen die nog te veel worden buitengesloten.
- Door nieuwe investeringen in cultuur en sport en omgeving bevorderen we ontmoeting, sociale cohesie en creativiteit.

EEN MENSELIJKE, TOEGANKELIJKE EN ZORGZAME OVERHEID

GroenLinks wil een samenleving waarin we omkijken naar elkaar. We gaan uit van vertrouwen en plaatsten een menselijke benadering boven regels, formulieren en systemen.

- Medewerkers en hulpverleners moeten de ruimte krijgen, zodat de leefwereld van inwoners centraal staat en niet de (digitale) systemen en formulieren van de overheid.
- Er komen meer experimenten met democratische vernieuwing. Wij vinden het belangrijk dat de mensen over wie het gaat zelf meedenken over oplossingen ('niet over ons, maar met ons').

1. BESTAANSZEKERHEID EN EERLIJKE KANSEN

Bestaanszekerheid is een belangrijke sleutel voor het welzijn van onze inwoners. Armoede en schulden hebben grote gevolgen voor huishoudens die er mee te maken hebben, maar ook voor onze samenleving als geheel. GroenLinks wil daarom een einde maken aan de stress en onzekerheid die samengaat met armoede en schulden.

Wij willen een samenleving waarin ieder kind veilig kan opgroeien en waar alle kinderen de kans krijgen om later te worden wie ze willen zijn. Wie je ouders zijn, mag niet bepalen hoe ver je kunt komen of hoe groot je mag dromen. Goed onderwijs speelt daarin een belangrijke rol, maar ook een veilige gezinssituatie en mogelijkheden voor kinderen om te spelen en zich te ontplooiën zijn van belang.

GroenLinks wil dat inwoners op een eigen manier mee kunnen doen aan de samenleving. Daarbij is het belangrijk dat we uitgaan van vertrouwen en de intrinsieke motivatie die mensen hebben. We zorgen voor meer passend (vrijwilligers)werk en meer kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In het Leeuwarden van GroenLinks drukken we mensen niet in een mal, maar staan we naast hen.

1.1 AFREKENEN MET ARMOEDE EN SCHULDEN

De mate waarin onze inwoners kunnen rondkomen beïnvloedt in belangrijke mate hun welzijn en hun levensgeluk. Bestaanszekerheid is misschien wel de belangrijkste voorwaarde om volwaardig te kunnen deelnemen aan de samenleving.

Helaas is de ongelijkheid in de samenleving in de afgelopen decennia toegenomen. Inkomen en vermogen zijn niet eerlijk verdeeld. Deze ongelijkheid is niet een probleem van individuele inwoners zelf, maar een maatschappelijk probleem. In Leeuwarden is het armoedeprobleem groot: één op de tien huishoudens in Leeuwarden leeft op of onder het bestaansminimum.

GroenLinks wil dat er een einde komt aan langdurige en uitzichtloze armoede. Door de stress en onzekerheid van armoede weg te nemen, worden mensen creatiever, zullen ze veel meer gaan deelnemen en bijdragen aan de samenleving.

Wij vinden het onacceptabel dat mensen langdurig in schulden gevangen zitten door een opeenstapeling van boetes, oplopende rentes en aanmaningen. Te vaak zijn de overheid en gelieerde organisaties medeverantwoordelijk voor het verergeren van schuldenproblematiek. GroenLinks wil dat dit stopt en dat de overheid veel meer onderdeel wordt van de oplossing in plaats van het probleem.

We hebben de landelijke overheid nodig voor een eerlijker verdeling van inkomen en vermogen. GroenLinks maakt zich sterk voor de verhoging van het minimumloon naar €14 per uur en aanpassing van het belastingstelsel. Voor een effectiever armoede- en schuldenbeleid op lokaal niveau is een integrale aanpak nodig. De aanpak van armoede en schulden verbinden wij met een aanpak op de terreinen werk en inkomen, wonen, onderwijs, zorg en huisvesting. Verdere ontschotting tussen armoedebeleid en de Participatiewet is cruciaal. De helft van de mensen met de allerlaagste inkomens heeft een uitkering. Hier zijn dan ook grote stappen te maken.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE VERGROTEN HET BESTEEDBAAR INKOMEN

1. Er wordt helder en laagdrempelig gecommuniceerd over minimaregelingen. Mensen mogen weten waar ze recht op hebben. Er komt een verzamelpagina op de gemeentelijke website en een minimagids. Naast de gemeentelijke regelingen attenderen we mensen in armoede op andere mogelijkheden om het besteedbaar inkomen te vergroten of te participeren.
2. GroenLinks wil voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen de maximale mogelijkheden in de Participatiewet benutten.
3. De gemeente kan ook op andere punten de inkomensondersteuning verbeteren. GroenLinks wil een ruimhartiger vrijlating van giften voor uitkeringsgerechtigden. Daarnaast willen we de schoolverlaterskorting voor bijstandsjongeren tot 27 jaar afschaffen.
4. Veel mensen werken parttime of verdienen (te) weinig om rond te komen. GroenLinks vindt dat het voor mensen met een laag inkomen moet lonen om te werken. Daarom willen we het gemakkelijker en aantrekkelijker maken om parttime werk en bijstand te combineren. Wij willen dat je 50% van je zelf verdiende inkomsten als premie ontvangt bovenop de uitkering. Dit geldt wat ons betreft ook voor jongeren (die zijn nu tot 27 jaar uitgesloten).
5. GroenLinks wil dat er op een positieve manier met bijstandsgerechtigden wordt gecommuniceerd en dat mensen worden bejegend op basis van gelijkwaardigheid. Wij willen een beleid dat is gebaseerd op vertrouwen in mensen. De mens staat centraal en niet regels en protocollen.

WE STRIJDEN TEGEN SCHULDEN

6. GroenLinks wil dat de drempel voor schuldpreventie en financiële begeleiding zo klein mogelijk is. Hulpformulieren moeten daarom toegankelijk en begrijpelijk zijn, ook voor mensen die laaggeletterd zijn. Financiële begeleiding is ook van belang als mensen de stap naar werk willen zetten (met het bijbehorende risico van de armoedeval).
7. Om te voorkomen dat gezinnen van de ene in de andere crisis belanden, willen we dat gezinnen in armoede ontzorgen. Als mensen dat willen, houdt dit bijvoorbeeld in dat vaste lasten automatisch worden betaald. Bij de begeleiding wordt gekeken naar de specifieke behoeften (en hulpvraag) van het gezin. Niet iedereen is hetzelfde en heeft dezelfde begeleiding nodig.
8. Wij willen dat de kredietbank of de gemeente in knelpuntsituaties schulden opkoopt en afspraken maakt met de schuldeisers. Dit model verkort het schuldhelpverleningsproces en mensen hebben dan nog maar één schuldeiser. Dit zorgt ervoor dat er rust en perspectief komt bij mensen met schulden.
9. GroenLinks is voorstander van een pilot waarbij schulden in het geheel worden kwijtgescholden. Dit voorkomt veel persoonlijk leed en maatschappelijke kosten. Voor de pilot wordt een schuldenfonds opgezet met private partijen (banken, fondsen) en publieke partijen (overheid). De pilot is bedoeld om te onderzoeken in welke situaties kwijtschelden mogelijk is en hoeveel voordeel dat voor degene met schulden, zijn/haar gezinsleden én de samenleving oplevert.
10. GroenLinks wil ervaringsdeskundigheid van mensen die schulden hebben of hadden, inzetten bij de uitvoering van het armoede- en schuldenbeleid. Samen blijven we knelpunten op het gebied van armoedebeleid signaleren en aanpakken. Wat ons betreft staat de mens steeds centraal. Daar waar mensen vastlopen, zoeken we naar praktische en mensgerichte oplossingen.
11. GroenLinks vindt het wrang dat schuldenproblematiek een verdienmodel is voor een ander. Wij willen dat er een landelijk keurmerk komt voor bewindvoerders. De gemeente moet proberen agressieve bewindvoerders buiten de deur te houden. Ook onderzoeken we in welke gevallen de gemeente bewindvoering beter in eigen hand kan nemen.

WE ZORGEN DAT IEDEREEN KAN DEELNEMEN AAN DE SAMENLEVING

12. Door middel van 'Samen voor alle kinderen' ondersteunen we gezinnen in armoede, zodat kinderen altijd mee kunnen doen aan sport, cultuur en uitjes van school. GroenLinks wil daarnaast dat alle kinderen de mogelijkheid krijgen om te leren zwemmen en fietsen.
13. Sociale contacten zijn belangrijk voor het welzijn en bevorderen de kans op werk. GroenLinks wil daarom dat er ook meer mogelijkheden komen voor volwassenen. GroenLinks wil om die reden de Leeuwpas invoeren. Deze pas geeft korting op activiteiten die maatschappelijke participatie bevorderen, zoals sport, cultuur en het gebruik van het openbaar vervoer. Ondernemers kunnen via deze pas ook kortingen aanbieden. Om stigmatisering te voorkomen kan iedere inwoner een Leeuwpas aanschaffen, maar is deze gratis voor minima.
14. GroenLinks wil de dekking van tandzorg in de minimapolis verbeteren, zodat mensen met weinig middelen tijdig worden geholpen met achterstanden aan het onderhoud van hun gebit.

1.2 VEILIG OPGROEIEN EN KANSEN VOOR IEDER KIND

GroenLinks wil een samenleving waarin ieder kind veilig kan opgroeien en waar kinderen de kans krijgen om later te worden wie ze willen zijn. Dit betekent ook dat we kinderen niet een stempel willen geven en accepteren dat opvoeden en opgroeien gepaard gaat met pieken en dalen. Opvoeden zien we in de eerste plaats als een gezamenlijke taak van ouders, scholen en de samenleving. Waar nodig zijn jeugdprofessionals een aanvulling of ondersteuning bij de opvoeding.

Eén op de zes kinderen in Leeuwarden leeft in armoede. Zaken als gezond voedsel, schoolreisjes, vakantie, nieuwe kleding, sporten, verjaardagscadeautjes zijn in deze gezinnen niet vanzelfsprekend. Armoede wordt in te veel gevallen van generatie op generatie doorgegeven. GroenLinks vindt dat wie je ouders zijn en in welke wijk je bent geboren, niet mogen bepalen hoe ver je kunt komen of hoe groot je mag dromen.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE ZORGEN DAT DE JEUGD VEILIG EN GEZOND KAN OPGROEIEN

1. De eerste 1000 dagen zijn erg belangrijk voor de ontwikkeling van een kind en de mogelijkheden in het latere leven. We investeren in vroegsignalering, want voorkomen is beter dan genezen. Daarom zetten we in op voorschoolse educatie bij kinderen met een ontwikkelachterstand en laagdrempelige opvoedondersteuning voor ouders die een steuntje in de rug nodig hebben. Bij huishoudens die het structureel niet redden, wordt gezorgd voor steun op maat.
2. In de afgelopen raadsperiode zijn jeugdondersteuners toegevoegd aan het team van onderwijs en kinderopvang. Met als doel laagdrempelig preventieve ondersteuning te bieden aan kinderen en ouders. Bij gebleken succes willen we dit uitbreiden naar alle basisscholen in de gemeente.
3. Door de bestaanszekerheid van gezinnen met weinig inkomen te verbeteren ontstaat er meer ruimte om goed voor de kinderen te zorgen. De ondersteuning van activiteiten via 'Samen voor alle kinderen' is hier onderdeel van (zie paragraaf 1.1, punt 12).
4. We willen dat er scherper onderscheid wordt gemaakt tussen (tijdelijke) opvoedproblemen en reële risico's in de ontwikkeling en veiligheid van kinderen. Bij opvoedproblemen wordt meer gekeken naar het ondersteunen van het gezin als geheel, in plaats van het inzetten van een jeugdzorgtraject en het voorschrijven van medicijnen voor de kinderen. Bij onveilige situaties is het belangrijk dat er daadkrachtig wordt opgetreden en passende hulp beschikbaar is.
5. Er verandert vaak veel wanneer jongeren 18 jaar. Er komen nieuwe verantwoordelijkheden die sommige jongeren nog niet kunnen dragen. Door de schotten tussen de jeugdwet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de participatiewet, valt een groep in de leeftijd 17-27 tussen wal en schip. We besteden meer aandacht aan deze overgang, zodat de hulpverlening en begeleiding niet abrupt stopt, wanneer die nog wel nodig is.

WE CREËREN RUIMTE OM VEILIG EN GEZOND TE SPELEN

6. We ondersteunen scholen om moestuinen aan te planten en alle schoolpleinen in de gemeente groen in te richten. Op de manier komen kinderen elke dag met natuur en gezond voedsel in aanraking.
7. Er komen meer natuurlijke speelplaatsen in wijken en dorpen.
8. GroenLinks wil meer straten inrichten als 'speelstraten'². Bewoners kunnen zich gezamenlijk aanmelden als ze van hun straat een 'speelstraat' willen maken.

WE ZORGEN DAT JONGEREN KUNNEN MEEDOEN EN MEEPRATEN

9. Het is belangrijk dat er voldoende activiteiten zijn voor jongeren. We laten hierbij de initiatieven van onderop komen en faciliteren als gemeente. Met jongerenwerk dat op straat aanwezig is, spelen we op een positieve manier in op de behoeften van jongeren.
10. Er blijft een inlooppunt / jongerencentrum in de binnenstad dat van en voor jongeren is. Dit is een laagdrempelige voorziening waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten, activiteiten organiseren en vragen over zaken als geld, seksualiteit of problemen op school kunnen bespreken met jongerenwerkers.
11. We betrekken kinderen en jongeren structureel bij de lokale democratie. Jongerenpanels kunnen op onderwerpen die hun woon- en leefsituatie betreffen hun mening geven. Daarbij is het belangrijk dat jongeren heldere informatie ontvangen die aansluit bij hun eigen leefwereld. Daarnaast ondersteunen we de jaarlijkse Kinderraad en de projecten van Tienskip.

² Een 'speelstraat' is een straat die niet toegankelijk is voor auto's en waar spelen, verblijven en ontmoeten centraal staat.

1.3 GOED ONDERWIJS VOOR IEDEREEN: VAN PEUTER TOT STUDENT

Leeuwarden is een stad waar veel jongeren beroepsonderwijs volgen en studeren. Studenten hebben met hun kennis en creativiteit een meerwaarde voor de Leeuwarder samenleving. Ze maken Leeuwarden aantrekkelijker als vestigingsplaats. GroenLinks wil daarom dat Leeuwarden een aantrekkelijke stad blijft om te studeren en waar studenten na hun studie graag blijven wonen.

De coronacrisis heeft laten zien dat juist de mensen in de praktisch geschoolde beroepen de samenleving draaiend houden. Ook in de toekomst hebben we behoefte aan voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten en ambachtsmensen. We zien op dit moment al tekorten ontstaan in sectoren als techniek en de zorg. GroenLinks wil dat er meer aandacht en waardering komt voor praktische opleidingen. We denken daarbij aan de uitspraak die de voorzitter van de MBO-raad heeft gedaan: "Als het goed gaat met het MBO, gaat het goed met de samenleving."

Veranderingen van de arbeidsmarkt vragen om een leven lang leren. Sommige banen zullen in de toekomst niet meer bestaan, terwijl er aan de andere kant ook nieuwe banen zullen ontstaan. Onderwijs, gemeente en bedrijfsleven moeten samenwerken om er voor te zorgen dat opleidingen goed aansluiten op de huidige en de toekomstige werkpraktijk.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE HOUDEN HET (SPECIAAL) BASISONDERWIJS AANTREKKELIJK

1. Er is extra aandacht voor de scholen in kleine dorpen. Wij vinden de kwaliteit van het onderwijs en de leefbaarheid in de dorpen van groot belang. Maatwerk is hierbij het uitgangspunt. We hanteren daarom een andere opheffingsnorm in de dorpen dan in de stad Leeuwarden. Samen met de onderwijskoepels en schoolbesturen worden scholen toekomstbestendig gemaakt.
2. We investeren in cultuureducatie en sportactiviteiten op scholen. Cultuureducatie stimuleert creativiteit en inventiviteit.
3. Door de ontwikkeling van Integrale KindCentra maken we het mogelijk voor kinderen om zich na schooltijd verder te ontwikkelen in dingen die zij leuk vinden. Ook de ouders en het jeugdwerk worden hierbij betrokken.
4. De gemeente ondersteunt drietalig onderwijs actief (Nederlands, Fries en Engels).
5. We bieden scholen ondersteuning en lespakketten op het gebied van natuur- en milieueducatie.
6. Iedere leerling die dat nodig heeft, moet goede huiswerkbegeleiding kunnen krijgen. We kijken naar gerichte ondersteuning vanuit de gemeente voor ouders die dit niet kunnen betalen.

WE LEIDEN VAKMENSEN OP EN BIEDEN VOLDOENDE STAGEPLEKKEN

7. We hebben in de toekomst meer handen aan het bed nodig en voldoende technici voor het verduurzamen van woningen. Samen met het onderwijs en het werkveld zorgen we dat het onderwijsaanbod voor deze beroepen aantrekkelijk is. Voor jongeren die meer begeleiding nodig hebben of liever in de praktijk leren, komen er goede leer-werkroutes.
8. Iedereen moet zich op tijd kunnen bijscholen of omscholen naar een ander vakgebied. Samen met werknemers en onderwijs vergroten we het aanbod van volwassenonderwijs. We richten ons daarbij vooral op de banen van de toekomst.

9. De gemeente neemt een actieve rol bij het voortijdig afhaken van jongeren op school. Iedereen die leerplichtig is zit op school of volgt een leerwerktraject. Waar nodig leveren we maatwerk. Het leerlingvolgsysteem moet meer aandacht geven aan de sociale situatie van de leerling en niet eenzijdig focussen op leerprestaties. Het kind moet centraal staan en niet het onderwijssysteem. Het volgsysteem wordt benut voor vroegsignalering en accurate begeleiding/advisering.
10. Samen met werkgevers zorgt de gemeente voor voldoende stageplekken op alle niveaus.

WE HOUDEN LEEUWARDEN AANTREKKELIJK ALS STUDIESTAD

11. De gemeente draagt bij aan het academisch klimaat met voldoende voorzieningen en evenementen voor studenten.
12. Wij zetten in op een gezamenlijke studiestartweek om studenten kennis te laten maken met Leeuwarden en om het verenigingsleven onder studenten te versterken. Wat GroenLinks betreft kunnen ook de MBO-instellingen gebruik maken van de faciliteiten in de studiestartweek.
13. Bij een studentenstad hoort een bruisend en gevarieerd uitgaansleven. GroenLinks is daarom voorstander van vrije sluitingstijden in de horecagebieden van Leeuwarden.
14. GroenLinks wil geen drempels opwerpen voor het fietsgebruik van studenten. De bewaakte fietsenstalling bij het NS-station wordt de hele week gratis en wordt aan de achterzijde van het station uitgebreid.
15. Om het draagvlak voor studenten in de stad te behouden, is het belangrijk dat we op een goede manier omgaan met studentenhuysvesting. Er moeten meer betaalbare en kwalitatief goede studentenwoningen worden gebouwd, zodat studenten niet hoeven te kiezen voor 9 m² in een opgesplitste woning. Bij de kennisinstellingen en in de omgeving van de Tesselschadestraat worden nieuwe mogelijkheden voor studentenhuysvesting gecreëerd. Ook woningbouwcorporaties gaan nieuw aanbod voor studenten realiseren.

1.4 EEN EERLIJKE KANS OP PASSEND WERK

Werk is voor veel mensen belangrijk; het geeft de mogelijkheid om jezelf te ontplooien, sociale contacten op te bouwen en een inkomen te verwerven. Wanneer mensen werk doen dat goed bij hun past, draagt dit bij aan zingeving en geluk.

GroenLinks vindt dat te veel mensen langs de zijlijn staan. De arbeidsmarkt is zakelijker geworden en sluit verschillende groepen buiten. Daarnaast sluiten vacatures en kwalificaties van werkzoekenden niet altijd goed op elkaar aan. Voor GroenLinks is een volhoudbare economie niet alleen schoon en zuinig, maar ook een economie waarin iedereen een eerlijke kans heeft om aan werk te komen. Wij willen dat iedereen werk kan vinden dat bij hem of haar past en voldoende inkomsten geeft om een fatsoenlijk bestaan op te bouwen.

GroenLinks heeft oog voor toenemende robotisering en automatisering, waardoor de werkgelegenheid in bepaalde sectoren afneemt. Juist in een gespannen arbeidsmarkt zijn er kansen voor omscholing van werknemers uit deze sectoren. Het is belangrijk dat iedereen toekomstperspectief heeft. Niet alleen werknemers moeten zich bijscholen en aanpassen. Ook werkgevers zullen zich moeten (blijven) aanpassen om werknemers een prettige werkplek te bieden.

Niet voor iedereen is betaald werk haalbaar. GroenLinks vindt dat alle vormen waarbij mensen bijdragen aan de samenleving moeten worden gewaardeerd. Wij vinden het belangrijk dat mensen meedoen op een manier die bij hen past en hun leven betekenis geeft.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE VERGROTEN DE KANSEN VOOR MENSEN MET EEN AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT

1. Mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt moeten een eerlijke kans krijgen op werk. Er komen meer mogelijkheden voor (bij)scholing en passende (leerwerk) trajecten voor mensen die meer begeleiding nodig hebben. Zo verkleinen we de afstand tussen werkzoekenden en het aanbod van werk.
2. De gemeente gaat vaker werken met het concept 'Open Hiring'³ en stimuleert werkgevers in de gemeente hetzelfde te doen.
3. Naast de 'baan-afpraakbanen' (BAB), wil GroenLinks basisbanen creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente geeft het goede voorbeeld door mensen vanuit een uitkering in dienst te nemen en maatschappelijk waardevolle werkzaamheden uit te laten voeren die nu blijven liggen. We denken bijvoorbeeld aan het aanstellen van conciërges in wijkgebouwen en werk in het vergroenen en schoonhouden van onze gemeente. Bij deze banen wordt ten minste het minimumloon betaald.
4. GroenLinks wil het liefst de (landelijke) bezuiniging op sociale werkvoorzieningen terugdraaien. Als dat niet gebeurt, creëren we voldoende beschutte werkplaatsen voor mensen met een arbeidsbeperking die meer begeleiding nodig hebben.
5. Oudere werknemers binnen de gemeente kunnen mensen die minder kansrijk zijn opleiden, zodat die hun werk op den duur over kunnen nemen.

³ 'Open Hiring' houdt in dat je als je wilt werken, je gewoon aan de slag gaat zonder sollicitatiegesprek, cv of bemoeienis van de overheid. Het grote voordeel is dat uitsluitingsmechanismes die bij sollicitaties vaak bewust of onbewust worden toegepast niet meer bestaan. Daardoor neemt de kans om werk te krijgen flink toe voor groepen met afstand tot de arbeidsmarkt.

WE BIEDEN (VRIJWILLIGERS)WERK DAT AANSLUIT BIJ DE CAPACITEITEN EN EIGEN MOTIVATIE VAN MENSEN

6. Vrijwilligerswerk is voor de gemeenschap van onschatbare waarde. Wij willen daarom meer mogelijkheden te creëren in de vergoeding van vrijwilligerswerk. De gemeente verhoogt hiervoor beschikbare middelen. Daarnaast willen we het vrijwilligerswerk ondersteunen met een vrijwilligersacademie. Hier kunnen vrijwilligers worden getraind in bepaalde vaardigheden.
7. GroenLinks vindt het belangrijk dat vrijwilligerswerk ook echt vrijwillig is en gebeurt vanuit een eigen motivatie. De verplichte tegenprestatie uit de Participatiewet schaffen we af.
8. We vergroten de mogelijkheden om mee te doen, ervaring op te doen en zinvol werk uit te voeren in de wijken en dorpen. Daarbij denken we aan voorbeelden als het Netwerkcentrum (Oud-oost), de verschillende bewonersbedrijven (Bilgaard en Heechterp) en de dorpstuinen (bijvoorbeeld Snakkerburen en Techum).
9. De gemeente ondersteunt coöperatieve initiatieven zoals bewonersbedrijven, dorpstuinen of dorpswinkels.

2. EEN GROENE, GEZONDE EN KLIMAATACTIEVE GEMEENTE

Natuur en openbaar groen zijn van grote waarde voor mens en dier. GroenLinks wil de dorpen en de stad groener, gezonder en leefbaarder maken. Om meer van de omgeving te kunnen genieten en met het oog op zwaardere buien, droogte en extreme hitte in de toekomst, gaan we vergroenen waar we maar kunnen. Daarom planten we 20.000 extra bomen, geven wij voorrang aan fietsers en voetgangers en kiezen we voor schone lucht.

De ruimte die we hebben in steden en dorpen is beperkt. Veel ruimte wordt op dit moment gebruikt voor het parkeren en verplaatsen van auto's. Een gemiddelde auto staat 95% van de tijd stil en neemt dan 10 keer zoveel ruimte in beslag als een fiets. GroenLinks denkt dat dit slimmer, groener en gezonder kan. Wanneer het autobezit met 10% verminderd (bijvoorbeeld door autodelen), kunnen er in Leeuwarden 15 voetbalvelden openbare ruimte vrijkomen! Deze ruimte willen wij benutten voor openbaar groen en meer ruimte voor ontmoeten, spelen en bewegen. In 2035 is onze gemeente klimaatbestendig ingericht én veel groener, gezonder en leefbaarder.

GroenLinks wil de rekening van het klimaatvraagstuk niet vooruitschuiven naar onze kinderen. Een actieve gemeente is daarbij onmisbaar. Daarom kiezen wij voor een forse energiebesparing, opwekking van schone energie en een (volhoudbare) kringlooeconomie.

2.1 GROEN, GEZOND EN DIERVRIENDELIJK

Voldoende groen en natuur zijn onmisbaar voor het voortbestaan van planten en dieren, maar ook voor het welzijn van mensen. Openbaar groen neemt CO2 op, vangt fijnstof af en biedt ruimte om te spelen en te recreëren. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat mensen in een groene omgeving veel minder vaak ziek zijn en sneller revalideren. Een bijzondere rol daarbij is weggelegd voor bomen en struiken. Bomen en struiken dragen bij aan de schoonheid en leefbaarheid van onze steden en dorpen, creëren schaduw en vormen nestplaatsen voor vogels.

Groen is ook cruciaal om de gevolgen van klimaatverandering (extreme hitte, droogte en wateroverlast) op te vangen. Bomen verkoelen en zorgen dat water beter door de grond opgenomen kan worden. Om Leeuwarden leefbaar en prettig te houden, gaan we daarom vergroenen waar we maar kunnen. Als GroenLinks richten ons daarbij op de volgende doelen:

- Tot 2026 willen we 20.000 bomen en vele struiken planten.
- In de meest versteende wijken en dorpen willen we dat de hoeveelheid openbaar groen in 2030 met minimaal 15% is toegenomen.
- In 2035 is onze gemeente klimaatbestendig ingericht.

Dieren en soortendiversiteit hebben voor GroenLinks eigen waarde. We genieten allemaal van fluitende vogels in de leefomgeving, vlinders op bloemen of een kwakende kikker. Goed zorgen voor dieren en de leefomgeving is een teken van beschaving. Wij willen ervoor zorgen dat de biodiversiteit toeneemt en dat dierenwelzijn een duidelijke plek krijgt in het handelen van de gemeente.

Tot slot wil GroenLinks de fysieke leefomgeving gezonder maken. Ruimte om te sporten en te bewegen en schone lucht is daarbij van groot belang.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE VERGROENEN DE LEEFOMGEVING EN MAKEN DE OPENBARE RUIMTE KLIMAATBESTENDIG

1. We willen de openbare ruimte flink vergroenen. Ons uitgangspunt is: "Groen waar het kan, verharding waar het moet". In de komende jaren ligt de focus op de gebieden met veel steen, weinig groen en kleine tuinen. Denk daarbij aan de binnenstad, oude dorpskernen, pleinen, parkeerterreinen, bedrijventerreinen en wijken als Oud-Oost.
2. De komende raadsperiode planten we 20.000 nieuwe bomen en vele struiken. We kiezen vooral inheemse bomen en struiken, omdat die een beter thuis bieden voor insecten en vogels. Daarnaast worden ook meer fruitbomen en bessenstruiken geplant, zodat een eetbare gemeente voor de mens ontstaat. Groeiplaatsen van bestaande bomen worden beter beschermd in het nieuwe Omgevingsplan en we gaan de eisen voor het kappen van bomen aanscherpen.
3. Bij nieuwbouw treffen we voorzieningen om wateroverlast, droogte en hittestress te voorkomen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de 'Klimaat-effectatlas'. Daarnaast maken we mensen meer bewust van de schade en overlast die kan ontstaan door klimaatverandering en wat ze zelf kunnen doen om deze te voorkomen.
4. Bij toenemende opwarming van de aarde is het belangrijk dat er in de zomer voldoende plekken zijn om verkoeling te zoeken of te zwemmen. We willen daarom het aantal zwemplekken bij wijken en dorpen vergroten. Samen met Wetterskip Fryslân waarborgt de gemeente de zwemwaterkwaliteit.
5. Bij de herinrichting van de openbare ruimte werken we samen met inwoners. Daarmee ontstaat betrokkenheid bij de buurt. Als herinrichting aan de orde is of wanneer er een wens van onderop komt, willen we samen met inwoners aan de slag met buurttuinen, vlindertuinen, ontmoetingsplekken of leef- of speelstraten.

WE VERBETEREN DE BIODIVERSITEIT EN VERGROTEN HET WELZIJN VAN DIEREN IN ONZE GEMEENTE

6. GroenLinks Leeuwarden wil natuurgebieden (buiten de bebouwde kom) en parken (binnen de bebouwde kom) beter met elkaar verbinden door een fijnmazig netwerk van groene routes. Deze groene verbindingen zijn ook aantrekkelijk als wandel- en fietsroute.
7. We leggen de (groen-blauwe) natuur-en waterstructuren duidelijk vast in onze Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, zodat ze goed worden beschermd.
8. Natuurvriendelijk beheer van de openbare ruimte is voor ons de norm. Het ecologisch maaibeheer wordt verder uitgebreid. Bij het maaien van bermen en snoeien van bomen wordt steeds rekening gehouden met de voedselbeschikbaarheid voor bijen, vlinders en andere insecten.
9. Bij nieuwe bouwprojecten kiezen we voor natuurinclusief bouwen. In de bestaande bouw verleiden we inwoners gebouwen natuurvriendelijker en klimaatbestendiger te maken door subsidie op groene daken, geveltuintjes, nestkasten en vogeldakpannen te geven.
10. Bij nieuwe bouwprojecten in bestaande wijken, bijvoorbeeld bij het huidige Cambuurstadion, houden we bij het ontwerpen en bouwen rekening met de bestaande bomen en groen.
11. Om vogels te beschermen stimuleren we eigenaren om katten 's nachts binnen te houden.
12. GroenLinks is tegen megastallen en intensieve veehouderij. Wij kiezen voor een grondgebonden kringlooplandbouw (zie paragraaf 2.5).
13. GroenLinks streeft naar een vuurwerkvrije gemeente. De schade en overlast voor mens, dier en milieu is onverantwoord. Als milieu- en diervriendelijk alternatief wordt op meerdere plekken in de gemeente een aftelfeest georganiseerd.
14. Door dierenwelzijn en biodiversiteit als een aparte portefeuille in het college onder te brengen, zorgen we dat dierenwelzijn en biodiversiteit voldoende aandacht krijgen in het beleid van de gemeente.

WE MAKEN DE LEEFOMGEVING GEZONDER

15. Door de openbare ruimte anders in te richten stimuleren we spelen, sporten en bewegen (zie paragraaf 1.2, 2.2 en 4.4.).
16. Met de komst van de JSF is de leefbaarheid rondom de vliegbasis flink verslechterd. GroenLinks is van mening dat als er niets wezenlijks verandert aan de overlast, de vliegbasis op korte afstand van woonwijken en dorpen niet houdbaar is. Verplaatsing van de vliegbasis zou bovendien veel ruimte vrijspelen voor woningbouw, recreatie en/of energieopwekking aan de noordkant van Leeuwarden. Zolang verplaatsing niet gerealiseerd is, blijft GroenLinks zich inzetten om de overlast van de vliegbasis terug te dringen en de gezondheidsschade te beperken.
17. Wij willen dat de luchtkwaliteit in Leeuwarden voldoet aan de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). We zetten ons in voor een schonere lucht door mobiliteit veel schoner en duurzamer te maken (zie 2.2.). Er komt een sloopremie om vervuilende fossiele brommers en scooters in te wisselen voor een schoon elektrisch exemplaar.
18. Het stoken van hout zorgt voor veel fijnstof en andere schadelijke stoffen in de lucht. We ontmoedigen als gemeente daarom de aanschaf van houtkachels en pelletkachels. Daarnaast geeft de gemeente voorlichting en stooktips om de overlast te beperken. In Leeuwarden komt de komende periode een houtstookvrije nieuwbouwwijk.

2.2 FIETSERS EN VOETGANGERS OP 1

GroenLinks wil dat verkeer in onze gemeente een stuk schoner, gezonder en veiliger wordt. Wij zullen ons stevig inzetten om al het verkeer in 2035 vrij te maken van fossiele brandstoffen.

Er is werk aan de winkel. Het autoverkeer is verantwoordelijk voor een flink aandeel van de CO2-uitstoot in Leeuwarden en heeft invloed op de gezondheid (door de geluidsbelasting, fijnstof en gebrek aan beweging).

Naast de uitdaging van klimaatverandering, is er een fundamentele keuze te maken: wie krijgt de ruimte op straat? De ruimte die we hebben in steden en dorpen is beperkt. Veel ruimte wordt op dit moment gebruikt voor het parkeren en verplaatsen van auto's. Een gemiddelde auto staat 95% van de tijd stil en neemt dan 10 keer zoveel ruimte in beslag als een fiets. GroenLinks denkt dat dit slimmer, groener en gezonder kan. Wanneer het autobezit met 10% verminderd wordt, kunnen er in Leeuwarden 15 voetbalvelden openbare ruimte vrijkomen!

In Leeuwarden rijdt nog steeds veel verkeer langs de binnenstad dat hier geen bestemming heeft. Verschillende plekken in de gemeente worden door inwoners beleefd als onduidelijk en onveilig. En door het toenemende autogebruik is het fietsen naar school minder vanzelfsprekend geworden.

GroenLinks is dé partij die de verkeersproblemen in Leeuwarden durft aan te pakken en keuzes durft te maken. Na de grote investeringen in de Haak om Leeuwarden en de Rondweg, willen we de verkeersveiligheid en (verkeers) leefbaarheid in onze gemeente flink vergroten. Daarbij geven we veel meer ruimte aan duurzame en gezonde vormen van verplaatsing. Fietsers en voetgangers staan bij ons samen op 1.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE MAKEN DE (BINNEN)STAD VAN LEEUWARDEN AUTOLUW EN (GROTENDEELS) AUTOVRIJ

1. GroenLinks wil de binnenstad voor 2030 autoluw en grotendeels autovrij maken. In de binnenstad is de wandelaar de belangrijkste verkeersdeelnemer, daarna komen de fiets en het OV. Dit betekent dat er geen doorgaand verkeer meer mogelijk is in de binnenstad en dat het aantal parkeerplaatsen op maaiveld fors afneemt. De ruimte langs de stadsgrachten maken we groen. Bezoekers zijn wat GroenLinks betreft welkom in de parkeergarages en op P+R-terreinen aan de randen van de stad.
2. We voorkomen dat het doorgaand autoverkeer dwars door de stad rijdt, door de parkeerring op verschillende plekken te onderbreken of het autoverkeer stevig ondergeschikt te maken aan het langzaam verkeer (bijvoorbeeld ter hoogte van het Stationsgebied, de Prinsentuin en de Blokhuispoort). Parkeergarages blijven wel bereikbaar voor bezoekers. De binnenstad wordt hierdoor veiliger en beter verbonden met andere delen van de stad. We bevorderen hierdoor de bereikbaarheid voor het OV, fietsers en voetgangers.
3. We werken toe naar elektrische bevoorrading van de winkels (zero-emissie) en weren vervuilende brommers en scooters uit de binnenstad.
4. We versterken combinaties van schoon reizen. Bij de Werpsterhoek komt een transferium waarmee forenzen en bezoekers op de fiets of met het openbaar vervoer naar Leeuwarden kunnen reizen. Bij de Westelijke invalsweg wordt een nieuw P+R-terrein gerealiseerd. Bestaande P+R-terreinen worden vergroot, kwalitatief verbeterd en uitgerust met extra fietskluizen (Hemriksein, Werpsterhoeke, nabij Crystallic en nabij de Kalverdijkje);
5. Via het programma 'Werk Slim, Reis Slim' stimuleren we het thuiswerken en het reizen buiten de spitsperiode.

WE MAKEN DE OPENBARE RUIMTE VEEL VEILIGER EN AANTREKKELIJKER VOOR FIETSERS EN VOETGANGERS

6. Een maximumsnelheid van 30 km/uur wordt het uitgangspunt voor alle wegen binnen de bebouwde kom (behalve op de Rondweg en invalswegen). Door de lagere snelheid neemt de verkeersveiligheid hierdoor fors toe. In speel- en leefstraten en nabij scholen wordt 15 km/uur de norm.
7. We verbinden stad en platteland met doorlopende en aantrekkelijke fietsroutes vanuit de dorpen naar het centrum van Leeuwarden (doorfietsroutes). Waar nodig worden daarbij fietstunnels gerealiseerd onder de Rondweg, zodat fietsers en auto's niet op elkaar hoeven te wachten;
8. Bij het fietspad van Stiens naar Leeuwarden (voorheen het spoorlijntje naar Dokkum), halen we de hekjes weg. We kiezen hier voor voorrang voor de fietser en veilige, fietsvriendelijke kruisingen waarbij de autoverkeer zich (qua snelheid) aanpast aan de fietser.
9. De vervanging van de spoorbrug over het van Harinxmakanaal wordt gecombineerd met een nieuwe fietsverbinding naar de nieuwbouwwijk Middelsee. Waar mogelijk doen we dit in combinatie met het (deels) ondergronds brengen van het spoor in de Spoorzone. Hiermee lossen we meteen een aantal grote verkeersknelpunten op en verbinden we de zuidkant van Leeuwarden beter met de rest van de stad.
10. Indien ondergronds brengen van het spoor de komende jaren niet realistisch blijkt, zetten we in op ondertunneling van de spoorwegovergangen bij Schrans en de Pieter Stuyvesantweg. Daarbij heeft het oplossen van het belangrijke fietsknelpunt van Fryslân bij de spoorwegovergang van de Schrans en het Zuiderplein voorrang. Ook op korte termijn ondernemen we actie om de situatie op het fietsknelpunt Schrans/Zuiderplan te verbeteren. Bijvoorbeeld door de fietsers vaker groen te geven in de stoplichtcyclus of door de spoorwegovergang bij de Schrans af te sluiten voor het autoverkeer.
11. GroenLinks pleit voor een eenduidige voorrangregeling met voorrang voor fietsers op alle rotondes in de bebouwde kom. Door het reconstrueren en de oude oostelijke Rondweg (bij de Archipelweg en de Centrale) en het toepassen van fietsvoorrang worden de wijken in het gebied Leeuwarden-Oost beter met de rest van de stad verbonden. Ook op andere plekken mag de Rondweg geen obstakel zijn om scholen of andere voorzieningen te kunnen bereiken (zoals bij de Julianalaan).

12. Het hoofdfietsnetwerk moet minimaal twee keer zo fijnmazig zijn als het autonetwerk. Waar het kan, realiseren we de ontbrekende schakels. Daartoe worden verschillende woonstraten ingericht als fietsstraat waar de auto te gast is.
13. We verbeteren de veiligheid op fietspaden door scooters, brommers, elektrische bakfietsen en speedpedelecs op de rijbaan te laten rijden.
14. Op plekken in het buitengebied waar nog geen volwaardig fietspad aanwezig is, bekijken we de mogelijkheid om vrij liggende fietspaden te realiseren. Onveilige plekken en plekken waar kinderen naar school fietsen hebben daarbij voorrang.
15. Alle fietspaden buiten de bebouwde kom krijgen in principe een kantmarkering of belijning ten behoeve van het veilig fietsen in het donker.
16. We maken afspraken met de landbouwsector over toenemende overlast en onveiligheid van grote landbouwmachines door dorpen en over de smalle wegen in het buitengebied. Mochten de afspraken niet leiden tot verbetering, dan worden beperkingen ingesteld.

WE MAKEN DE OPENBARE RUIMTE TOEGANKELIJKER VOOR VOETGANGERS EN MENSEN MET EEN BEPERKING

17. Er komt een gemeentelijk voetgangersbeleid waarin de veiligheid en toegankelijkheid van de openbare ruimte voor voetgangers wordt geregeld. We geven meer prioriteit aan voetgangers in het verkeer door extra zebrapaden aan te leggen.
18. We vergroten de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mensen met een beperking. Obstakels worden weggehaald en we leggen rolstoelroutes aan naar belangrijke voorzieningen.
19. Schoolomgevingen maken we veiliger door meer ruimte voor fietsers en voetgangers te creëren en een parkeervrije zone rondom scholen in te stellen

DOOR SLIMMER PARKEREN MAKEN WE DE OPENBARE RUIMTE GROENER

20. We verlagen de parkeernorm ⁴ voor nieuwbouw en kiezen vaker kiezen voor concepten met autoloos wonen of gezamenlijke parkeeroplossingen (op loopafstand). Bij zogenaamde parkeerhubs kan men deelvervoer reserveren, pakketjes ophalen en elektrische auto's en deelfietsen opladen.
21. Ook in bestaande wijken en dorpen werken we aan collectieve parkeeroplossingen. Door het parkeren in parkeergarages en parkeerhubs en het gebruik van deelvervoer te stimuleren, kunnen we het aantal openbare parkeerplekken in de gemeente elk jaar verkleinen met minstens 2%. Hierdoor blijft er meer ruimte over voor openbaar groen, ontmoeting, spelen en bewegen.
22. Fietsenstallingen in de binnenstad, de Schrans, bij het station, scholen en sportvoorzieningen worden uitgebreid. GroenLinks wil een gratis bewaakte fietsenstalling toevoegen aan de oostkant van de binnenstad.

WE KIEZEN VOOR AANTREKKELIJK OPENBAAR VERVOER

23. GroenLinks wil inzetten op betere en meer frequente spoorverbindingen naar de Randstad, Zwolle en Groningen. Naast de Lelylijn blijven we samen met andere gemeenten in Noord-Nederland ook andere opties verkennen en agenderen.
24. De realisatie van een nieuw Station bij Werpsterhoeke en de (mogelijke) komst van de Lelylijn geeft een grote impuls aan het duurzaam openbaar vervoer in de regio. We zorgen dat de busverbindingen hier goed op aansluiten, zodat de bereikbaarheid van de dorpen in de omgeving verbetert.
25. Bij het stadsvervoer wordt zoveel mogelijk gereden met kleinere, lichtere bussen.
26. Het openbaar vervoer blijft te allen tijde toegankelijk voor mensen met een beperking.

2.3 WE BESPAREN ENERGIE EN WEKKEN SCHONE ENERGIE OP

Een ongecontroleerde opwarming van de aarde heeft wereldwijd, maar ook lokaal grote gevolgen. GroenLinks wil de rekening van dit klimaatvraagstuk niet vooruitschuiven naar onze kinderen. Het vergt nu al onze daadkracht, creativiteit en samenwerking. De besparing van energie en de omslag naar schone en duurzame energie moet niet alleen (inter)nationaal maar juist op lokaal niveau vorm krijgen. Een actieve gemeente is daarom onmisbaar.

Om verdere opwarming van de aarde te voorkomen, willen we binnen één generatie onafhankelijk zijn van fossiele energie (in 2050). Om daar te komen moeten we onze huidige inspanning verhogen. In 2030 willen we dat 60% van de CO₂-uitstoot is afgenomen (ten opzichte van 1990).

GroenLinks wil dat de energietransitie eerlijk verloopt. Daarom hanteren we de volgende uitgangspunten:

- We zetten stevig in op energiebesparing. Immers, wat je bespaart hoef je ook niet op te wekken. We verminderen ons energieverbruik in 2030 25% ten opzichte van 2020.
- De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten. Iedereen moet kunnen meedenken en meedoen met de energietransitie. We zorgen voor betaalbare oplossingen en ondersteunen inwoners met een smalle portemonnee, zodat juist zij kunnen profiteren van energiebesparing. Hiermee voorkomen we energiarmoede.
- De energietransitie kan alleen slagen als we rekening houden met de verwachtingen van inwoners en de wensen van gebruikers. We willen inwoners daarom actief te betrekken bij de uitvoering van de transitie.
- We grijpen de kansen die de energietransitie ook met zich meebrengt met beide handen aan. We leiden mensen met afstand tot de arbeidsmarkt op voor nieuwe 'groene banen' en laten lokale gemeenschappen meeprofiteren van de opbrengsten.
- We zien de klimaatcrisis en biodiversiteitscrisis niet los van elkaar. De opgave is tweeledig: hoogwaardige natuur ontzien en verbeteren van gebieden met lage natuur- en landschapswaarden.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE BEPERKEN HET ENERGIEGEBRUIK VAN DE GEMEENTE EN BEDRIJVEN

1. Gemeentelijke gebouwen zoals scholen en sporthallen worden zo snel mogelijk energieneutraal. Alle daken van gemeentelijke gebouwen worden zonnedaken, waar inwoners financieel in kunnen deelnemen.
2. We gaan flink besparen op energie door de openbare verlichting slimmer te maken en versneld over te gaan op ledverlichting. Met sensoren zorgen we ervoor dat verlichting niet onnodig brandt als er niemand in de buurt is.
3. Bedrijven moeten volgens de wet alle energiebesparende maatregelen treffen die binnen 5 jaar terug zijn verdiend. De gemeente brengt de mogelijkheden actief onder de aandacht bij bedrijven. Bij bedrijven die niet snel genoeg energiebesparende maatregelen nemen, treedt de gemeente handhavend op.

WE ZORGEN DAT DE ENERGIETRANSITIE BETAALBAAR BLIJFT

4. We versnellen het isoleren en energiezuinig maken van sociale huurwoningen, zodat huurders profiteren van energiebesparing. Huurders krijgen ook mogelijkheden om zelf isolerende maatregelen te treffen en duurzame energie op te wekken. We maken hierover afspraken met woningbouwcorporaties.
5. Huishoudens met een goedkope koopwoning krijgen de mogelijkheid om een gratis duurzaamheidsscan uit te laten voeren. Daarnaast komt er een subsidieregeling voor de verduurzaming van de goedkope particuliere woningvoorraad.
6. Door de aanpak met energiecoaches uit te breiden, worden inwoners met een kleine beurs koplopers op het gebied van energiebesparing. De energiecoaches geven inwoners praktische besparingstips, isolatieadvies en de benodigde hulpmiddelen. Hiermee worden al snel honderden euro's op de energierekening bespaard. Door mensen zonder baan tot energiecoach op te leiden slaan we drie vliegen in één klap: we verbruiken minder energie, de energierekening gaat omlaag en we helpen mensen aan het werk.
7. Wanneer op basis van bijzondere bijstand witgoedapparatuur wordt aangeschaft (bijvoorbeeld een wasmachine of koelkast), dient de bijdrage toereikend te zijn voor een zo energiezuinig mogelijke keuze, zodat de bijbehorende energielasten laag zijn.

8. Voor 70+-ers zal speciale aandacht moeten komen omdat zij in de meeste gevallen de investering niet terug gaan verdienen.

WE ONDERSTEUNEN ENERGIECOÖPERATIES EN BEVORDEREN LOKALE ZEGGENSCHAP

9. We ondersteunen energiecoöperaties en dorpsprojecten waarbij de zeggenschap over de energieproductie meer in handen van inwoners komt. Daarbij blijven we voorstander van dorpswindmolens zoals de windmolen bij Reduzum.
10. Samen met de Provincie onderzoeken we de realisatie van een lokaal/ regionaal energiebedrijf voor grotere energieprojecten. Daarmee vergroten we de zeggenschap over onze energie en zorgen we dat opbrengsten terugvloeien naar de gemeenschap.
11. Er komt een budget voor de ondersteuning van energie-experimenten van inwonersorganisaties.

WE WEKKEN ENERGIE LOKAAL, DUURZAAM EN NATUURVRIENDELIJK OP

12. We benutten zoveel mogelijk daken, parkeerterreinen, carports en geluidswallen voor zonne-energie, zodat er geen onnodig ruimtebeslag in het landschap plaatsvindt. Waar dit geen ruimtelijke impact heeft, maken we dit vergunningsvrij. De gemeente stimuleert zonne-energie door gezamenlijke inkoopacties, voorlichting en het beschikbaar stellen van daken op gemeentelijke gebouwen.
13. We willen alleen ruimte bieden voor nieuwe zonneweides waarin dorpen en wijken stevig financieel participeren en die worden gecombineerd met de aanleg van nieuwe natuur. Plekken met hoge natuurwaarden of landschappelijke waarden worden daarbij ontzien.
14. Groot knelpunt voor verdere verduurzaming de komende jaren is de beperkte capaciteit van het elektriciteitsnetwerk. De gemeente bevordert daarom innovaties op het gebied van energieopslag en uitwisseling tussen netwerken. Daarnaast willen we dat er meer onderzoek komt naar innovatieve energietechnieken die nog niet (op grote schaal) beschikbaar zijn voor de gebouwde omgeving zoals aquathermie en waterstof.

15. Om inwoners keuzemogelijkheid te geven (naast het elektriciteits- en gasnetwerk), zetten we in op de realisatie van warmtenetten. Naast aardwarmte van grote diepte (geothermie) kan restwarmte van bedrijven worden geleverd aan een groter warmtenet. Daarbij streven we naar een open warmtenet, waar meerdere leveranciers op kunnen aansluiten. Ook ondersteunen we kleinschalige initiatieven van energiecoöperaties of warmteschappen.
16. Windmolens nemen relatief weinig ruimte in beslag en zijn beter in te passen in het elektriciteitsnet. Uiteraard moeten windmolens goed passen bij de schaal van het landschap, bijvoorbeeld langs snelwegen. Bij dorpen en boerdijen bieden we mogelijkheden voor kleinere solitaire windmolens.
17. Om het landschap zoveel mogelijk te ontzien verkennen we in de omgeving van Leeuwarden de mogelijkheden voor een goed ingepast energiepark waar een substantieel deel van de energie voor onze gemeente kan worden opgewekt.
18. Wij zien het (grootschalig) verbranden van biomassa of het stoken van hout niet als een duurzame oplossing voor het energievraagstuk. Houtstook draagt substantieel bij aan fijnstof en andere schadelijke stoffen in de lucht. De gemeente ontmoedigt daarom het stoken van hout.
19. GroenLinks is tegen de grootschalige vergisting van mest als duurzame energievoorziening. Mest heeft zelf een beperkte energie-inhoud, waardoor er voedsel en andere producten mee moeten worden vergist die ook als veevoer kunnen worden ingezet. Wij zien liever dat de dierlijke mest rechtstreeks op het land wordt gebracht (in plaats van kunstmest). Dit past beter binnen de natuurinclusieve kringlooplandbouw die we voor ogen hebben (zie paragraaf 2.6).

2.4 EEN (VOLHOUBBARE) KRINGLOOPECONOMIE

Onze huidige economie is niet vol te houden. Met onze consumptie gebruiken we meer dan de aarde aan kan en produceren we te veel afvalstoffen. GroenLinks werkt daarom aan een volhoudbare economie die zuiniger omgaat met voedsel, energie en grondstoffen. Het hergebruiken van grondstoffen (sluiten van kringlopen), minder vervoerskilometers (korte ketens), het bevorderen van de deeleconomie en het terugdringen van de consumptie zijn daarbij vanzelfsprekend. GroenLinks ondersteunt daarom de ambitie van Vereniging Circulair Fryslân om in 2025 de meest circulaire regio van Europa te zijn. In 2050 willen we dat onze economie volledig op gesloten kringlopen berust.

In de overgang naar een economie zonder afval is een cruciale rol weggelegd voor gemeenten. De gemeente is (wettelijk) verantwoordelijk voor de inzameling van het huishoudelijk afval, maar oefent ook invloed uit via inkoop, woningbouwprogrammering en grondbeleid.

Op dit moment wordt nog elk jaar ca. 20.000 ton huishoudelijk afval uit Leeuwarden verbrand in de Reststoffen-energiecentrale (REC) in Harlingen. Dit zijn grondstoffen die we de komende generaties nodig hebben en die wij (onbewust) in een hoog tempo vernietigen. Op het gebied van huishoudelijk afval zijn voor GroenLinks de landelijke 'VANG-doelstellingen'⁵ leidend.

Zwerfafval is slecht voor het milieu, voor dieren en een grote ergernis van onze inwoners. GroenLinks omarmt de ambitie van Nederland Schoon om in 2030 vrij van zwerfafval te zijn.

⁵ De 'VANG-doelstellingen' zijn doelstellingen van het landelijke programma Van Afval Naar Grondstof. Daaronder valt de doelstelling om de hoeveelheid restafval in 2030 terug te brengen naar maximaal 30 kg per inwoner per jaar.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE GEVEN ALS GEMEENTE HET GOEIE VOORBEELD

1. In 2025 is minimaal 40% van de materialen die de gemeente inkoop hergebruikt. Dit geldt zowel voor materialen die op het gemeentehuis worden gebruikt (catering, meubilair, kantoorartikelen), alsook voor toepassingen in de openbare ruimte (verharding, straatmeubilair).
2. Het Midden- en Kleinbedrijf is de motor van de werkgelegenheid in onze gemeente. Waar mogelijk gunt de gemeente opdrachten aan lokale ondernemers bij aanbestedingen. Ook dit draagt bij aan kortere ketens en een vol te houden economie.
3. We zorgen voor doorontwikkeling van de lokale voedselagenda. Daarin wordt de productie en consumptie van lokaal, duurzaam en gezond voedsel bevorderd. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld via het eigen inkoopbeleid, de catering en het stimuleren van initiatieven op het gebied van stadslandbouw.
4. Er wordt één wethouder verantwoordelijk op het gebied van duurzaamheid en de stimulering van de kringloopeconomie door alle domeinen heen.
5. De gemeente bevordert het gebruik van (alternatief) lokaal geld. Dit draagt bij aan meer bestedingen in de regio en kortere ketens. Geld krijgt daarmee haar oorspronkelijke functie als ruilmiddel weer terug.

WE BEVORDEREN SAMENWERKING EN VERBETEREN HET VESTIGINGSKLIMAAT VOOR DUURZAME BEDRIJVIGHEID

6. We bevorderen de samenwerking tussen de gemeente, duurzame ondernemers en kennisinstellingen als de Watercampus, University Campus (Rijksuniversiteit Groningen), Dairy Campus en Energiecampus. Daarmee wordt Leeuwarden aantrekkelijker voor nieuwe bedrijven op het gebied van de duurzame economie.
7. Bedrijven die schoner en duurzamer willen produceren zijn een belangrijke partner voor de gemeente. Duurzame initiatieven van bedrijven of verenigingen worden gestimuleerd. Denk bijvoorbeeld aan projecten als BeeStreet en Circulair Kwartier.
8. Voor alle dorpen en wijken moet het mogelijk zijn dat inwoners een voorziening voor dagelijkse boodschappen op fiets- of loopafstand hebben. Hier houden we rekening mee bij het beleid voor winkelspreiding.

WE VERBETEREN DE SCHEIDING VAN HUISHOUELIJK AFVAL

9. Afval voorkomen is beter dan scheiden. We willen de hoeveelheid onnodig verpakkingsmateriaal terugbrengen, door (landelijk) stevige afspraken te maken met de verpakkingsindustrie. Daarnaast ondersteunen we de lobby voor uitbreiding van het statiegeld voor alle verpakkingen met eenmalig verbruik. Lokaal voorkomen we veel overbodig papierafval door de invoering van de 'ja, ja-sticker'.
10. We zetten in op meer mogelijkheden om gft-afval, papier, textiel en glas gescheiden in te leveren. Daarnaast willen we de hoeveelheid restafval verminderen door voorlichting en goed scheidingsgedrag financieel te belonen. Daarbij moet ook gedacht worden aan het faciliteren van het scheiden van afval door bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan de horeca in de binnenstad.
11. We betrekken van bewonersverenigingen en sportclubs bij het scheiden van afval en het schoonhouden van de wijk of het dorp. Wij zijn daarom voor het inzamelen van herbruikbaar afval door wijkbewoners en verenigingen (papier, textiel, speelgoed, elektrische apparaten, etc.).
12. Projecten voor het opruimen van zwerfafval blijven we financieel ondersteunen. Ook wordt er jaarlijkse een himmeldei georganiseerd, waarbij de hele gemeente een schoonmaakbeurt krijgt.
13. We werken samen met kringloopwinkels, buurthuizen en reparatiecafé 's om hergebruik en reparatie van spullen te stimuleren.

2.5 EEN MOOI LANDSCHAP MET EEN NATUURINCLUSIEVE KRINGLOOPLANDBOUW

Het buitengebied heeft waardevolle kwaliteiten die de stad niet heeft: je kunt eindeloos ver kijken, het wordt er 's nachts nog echt donker, het is er heerlijk stil en je kunt er prachtig wandelen, fietsen of kanovaren. We zijn zuinig op ons buitengebied. GroenLinks wil deze kwaliteiten behouden en versterken.

Het gaat niet goed met de biodiversiteit. Weidevogels en insecten verdwijnen in een hoog tempo uit het landschap, omdat ze geen thuis en voedsel meer hebben. Het landschap verrommelt en verdroogt. Om de biodiversiteit en waterkwaliteit te versterken, moet de stikstofuitstoot drastisch naar beneden. GroenLinks wil de negatieve trend op het gebied van biodiversiteit ombuigen en de soortenrijkdom laten toenemen. Wij gaan uit van een natuurinclusieve en grondgebonden kringlooplandbouw waarbij de hoeveelheid vee in een gebied wordt bepaald door de draagkracht van het natuurlijke bodem- en watersysteem.

De opgave om te veranderen in het veenweidegebied is groot. Het veenweidegebied in Fryslân stoot evenveel CO₂ uit als alle auto's in Fryslân. Doordat de bodem daalt, ontstaan er problemen met funderingen en het waterbeheer. Daarnaast neemt de biodiversiteit af. De problematiek van de veenweiden moet met andere gemeenten worden aangepakt en samen met het Wetterksip en de Provincie. Verandering is niet mogelijk zonder de boeren en inwoners in het gebied daarbij te betrekken. Samen willen we zoeken naar nieuwe richtingen en de boeren ondersteunen bij de noodzakelijke verandering.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE BEHEREN GEMEENTELIJKE GRONDEN NATUURVRIENDELIJK EN ZOEKEN DE SAMENWERKING

1. Het ecologisch maaibeeld en slootkantbeheer in de gemeente wordt verder uitgebreid. Hierdoor ontstaat tussen de dorpen zogenaamde bijenlinten die aantrekkelijk zijn voor vlinders en bijen.
2. Aanplant van bomen langs historische paden, lanen en erven gebeurt met gebiedseigen soorten.
3. Om de negatieve trend op het gebied van biodiversiteit om te buigen, zoeken we langjarige samenwerking met de Provincie, Wetterskip, en landbouw- en natuurorganisaties.
4. Landbouwgronden die door de gemeente worden verpacht kunnen alleen worden benut voor natuurinclusieve landbouw.

WE FACILITEREN DE OVERGANG NAAR NATUURINCLUSIEVE KRINGLOOPLANDBOUW EN EEN KORTE VOEDSELKETEN

5. We steunen nieuwe initiatieven voor de productie en verspreiding van lokaal voedsel. Denk daarbij aan dorpstuinen, pluktuinen, voedselbossen of afhaalpunten van lokaal voedsel.
6. GroenLinks staat voor een natuurinclusieve landbouw. Waar mogelijk ondersteunen we boeren en burgers bij het creëren van nieuwe natuurwaarden zoals het inzaaien van bloemweides, kruidenrijk grasland of de ontwikkeling van plasdrasgebieden.
7. In het veenweidegebied willen we volop ruimte geven aan alternatieve verdienmodellen, zodat boeren ruimte krijgen om extensiever te gaan boeren en in de toekomst een fatsoenlijke boterham blijven verdienen. Wij denken daarbij aan mogelijkheden voor natuurbeheer, waterberging, recreatie, zorg, opwekking van duurzame energie en het vasthouden van koolstof in de bodem (Valuta voor Veen).
8. De veenweideproblematiek gaat de slagkracht van onze gemeente te boven en houdt ook niet op bij de gemeentegrens. Bij Provincie en Rijk dringen we aan op een stevig gevuld overgangsfonds veenweide, zodat het makkelijker wordt om de verandering bij boerenbedrijven en/of de inrichting van het landschap te financieren.

WE BESCHERMEN HET LANDSCHAP EN DE RUIMTELIJKE KWALITEIT

9. We waarborgen de ruimtelijke kwaliteit van het platteland. In het nieuwe Omgevingsplan willen we daarom bij ontwikkelingen in het buitengebied verplicht stellen dat er een landschappelijk inpassingsplan wordt gemaakt. Daarnaast willen we dat ontwikkelingen bijdragen aan nieuwe landschapswaarden of biodiversiteit.
10. In het buitengebied zullen boerenbedrijven gaan stoppen. Om het hergebruik van karakteristieke boerderijen te stimuleren, wil GroenLinks dat er ruime mogelijkheden zijn voor een woonbestemming, recreatieve functie of kleinschalige bedrijvigheid.
11. We koesteren de donkerte in het buitengebied. Naast de bestaande regels voor lichthinder van ligboxstallen willen we de lichtuitstraling van openbare verlichting, kantoorgebouwen, bedrijventerrein en sportcomplexen beperken.

3. BETAALBAAR WONEN IN LEEFBARE DORPEN EN WIJKEN

Voor GroenLinks is wonen een grondrecht en geen verdienmodel voor beleggers. Iedereen verdient een betaalbare woning op de plek waar hij of zij zich thuis voelt. Daarom maakt GroenLinks zich sterk voor voldoende betaalbare woningen en leefbare wijken en dorpen.

Voor de leefbaarheid in wijken en dorpen is het belangrijk dat de balans behouden blijft tussen inwoners die lang in de wijk blijven wonen en inwoners die kwetsbaar zijn en soms snel vertrekken. Om een stapeling van problemen zoals in de Vlietzone te voorkomen, wil GroenLinks dat er wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid van wijken en dat veel sterker wordt gestuurd op het aanbod particuliere verhuur. Omdat wijken en dorpen verschillen qua bevolkingssamenstelling en inkomensniveau kijken we wat er per wijk of dorp nodig is.

GroenLinks kiest voor een compacte stad en krachtige dorpen. Bouwen binnen het bestaand bebouwd gebied van de stad en de dorpen zorgt ervoor dat voorzieningen beter worden benut, dat lopen en fietsen wordt gestimuleerd en dat we het landschap niet onnodig volbouwen. Wat er gebouwd wordt, moet duurzaam zijn en lang meegaan. Daarom kiest GroenLinks voor herbruikbare bouwmaterialen, energieneutrale woningen en natuurinclusief bouwen.

3.1 BETAALBAAR WONEN

Net als in groot deel van Nederland is in Leeuwarden sprake van woningnood; de vraag naar woningen is veel groter dan het aanbod. Het Haagse beleid van liberalisering heeft de woningmarkt geen goed gedaan. Beleggers hebben veel goedkope koopwoningen opgekocht. Vooral voor starters, mensen met een kleine portemonnee en senioren is het vrijwel onmogelijk om een passende en betaalbare woning te vinden.

Voor GroenLinks is wonen een grondrecht en geen verdienmodel voor beleggers. Iedereen verdient een betaalbare woning op de plek waar hij of zij zich thuis voelt. Daarom maakt GroenLinks zich sterk voor voldoende betaalbare woningen en gemengde wijken en dorpen, waar mensen wonen van verschillende leeftijden, inkomensniveaus en achtergronden.

Voorlopig blijft in Leeuwarden sprake van een stevige vraag naar nieuwe woningen, vooral door een toename van het aantal een- en tweepersoonshuishoudens. De laatste Provinciale bevolkingsprognose gaat uit van een groei van 6770 huishoudens tussen 2020 en 2050. Daarnaast worden de komende jaren veel verouderde woningen worden gerenoveerd, verduurzaamd of vervangen.

Het oplossen van de woningnood is voor GroenLinks niet alleen een kwestie van bouwen, bouwen, bouwen. Het is ook een verdelingsvraagstuk. Om de woonproblemen op te lossen moeten het Rijk en de gemeente daarom veel meer regie gaan voeren. Bestaande woonruimte en leegstaande gebouwen worden wat ons betreft beter benut.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE BOUWEN VOLDOENDE BETAALBARE WONINGEN EN VERGROTEN DE KANSEN VOOR STARTERS

1. GroenLinks wil dat het aandeel betaalbare huurwoningen toeneemt. Bij nieuwbouwprojecten wordt ten minste 35% sociale huur gerealiseerd.
2. Je moet kunnen wonen waar je jezelf thuis voelt, ongeacht je inkomen. Dit betekent dat er ook voldoende sociale huurwoningen beschikbaar moeten blijven in (gewilde) stadswijken en in de dorpen. Wat GroenLinks betreft komt hier een verbod op de verkoop van sociale huurwoningen.
3. Wanneer de woningbouwcorporaties onvoldoende betaalbare en duurzame huurwoningen realiseren, wil GroenLinks een gemeentelijk woningbedrijf oprichten.
4. We willen met woningbouwcorporaties zorgen dat huurders niet meer dan 40% van hun besteedbaar inkomen uitgeven aan woonlasten, energie en de zorgverzekering. Dit doen we in de eerste plaats door in te zetten op energiebesparing (zie paragraaf 2.3). Voor de groep die wel meer uitgeeft zetten we in op huurverlaging of huurkorting.
5. We voorkomen schulden onder huurders door sociale huurwoningen betaalbaar te houden en door voor huishoudens met hoge woonlasten en een sterk terugvallend inkomen een woonlastenfonds te vormen.
6. Starters moeten meer kansen krijgen op de woningmarkt. In de wijken rondom het centrum gaat een zelfbewoningsplicht gelden. Dit betekent dat je alleen een woning mag kopen, als je er ook zelf in gaat wonen. Daarmee voorkomen we dat beleggers alle goedkope woningen opkopen, om ze vervolgens voor hoge prijzen te verhuren.
7. We een onderzoeken de 'koopgarantregeling' ⁶ voor starters.

⁶ Een woning kopen met koopgarantie betekent dat je een lagere prijs betaalt dan de marktwaarde. Als je later wilt verkopen koopt de gemeente je woning gegarandeerd terug. Het prijsvoordeel dat je kreeg bij de koop wordt dan verrekend

WE BENUTTEN DE BESTAANDE (WOON)RUIMTE BETER EN BEVORDEREN DE DOORSTROMING

8. GroenLinks wil dat leegstaande scholen, kantoren en winkelruimte sneller wordt verbouwd naar woonruimte. Daarbij sturen we op duurzaamheid en kwaliteit, zodat het woningaanbod lang mee kan.
9. In binnenstad komen er meer mogelijkheden om te wonen boven winkels.
10. Vaak blijven ouderen lang wonen in een ruime gezinswoning, terwijl hun kinderen al lang het huis uit zijn. Door aantrekkelijk aanbod te bouwen voor senioren bevorderen we de doorstroming op de woningmarkt. Grotere woningen komen daardoor beschikbaar voor gezinnen.
11. We maken het delen van woningen makkelijker door initiatieven te stimuleren waarbij mensen met een groot huis (tijdelijk) onderdak bieden aan mensen die moeilijk woonruimte kunnen vinden. Daarnaast wil GroenLinks de toepassing van de 'kostendelersnorm'⁷ inperken. We gaan hier landelijk voor lobbyen. Hetzelfde geldt voor samenwonenden met een AOW-pensioen.

WE STUREN STEVIG OP HET AANBOD PARTICULIERE VERHUUR

12. GroenLinks wil een verhuurdersvergunning invoeren voor de particuliere verhuur. Daarmee ontstaan er meer mogelijkheden om huisjesmelkers aan te pakken die discrimineren of regels aan hun laars lappen. Ook onderzoeken we de mogelijkheden om de verhuurdersvergunning alleen af te geven als verhuurders zich houden aan het puntenstelsel voor huurprijzen.
13. De gemeente ondersteunt het huurteam. Zij helpen huurders die de dupe zijn van huisjesmelkers.
14. We vinden het belangrijk dat de balans en de leefbaarheid in de wijken behouden blijft. In de bestaande woonwijken wordt het wonen op kamers (onzelfstandige woonruimte) daarom strikt gereguleerd. In verschillende wijken rondom het centrum is het maximaal aantal studentenwoningen bereikt. Hier is het niet toegestaan om woningen te splitsen (Vlietzone, Oranjewijk, Achter de Hoven, Huizum-West).

WE ZORGEN ERVOOR DAT HET WOONAANBOD BETER AANSLUIT BIJ DE (TOEKOMSTIGE) VRAAG

15. We willen meer betaalbare en kwalitatief goede appartementen bouwen (onder andere binnenstad, omgeving Spoordok, Tesselschadestraat en Middelsee/ de Werp). Dit is nodig omdat het aantal één- en tweepersoonshuishoudens in onze gemeente de komende jaren toeneemt.
16. Als de woningnood aanhoudt, willen we ook tijdelijke woonconcepten onderzoeken. Met woningen die verplaatsbaar zijn, vangen we de (tijdelijke) woningvraag flexibel op.
17. We vergroten de diversiteit van het woningaanbod voor senioren, omdat deze zelf groep ook divers is en verschillende woonwensen heeft (zie ook paragraaf 5.2).

WE SPELEN IN OP SPECIFIEKE WOONWENSEN EN NIEUWE VORMEN VAN PLANNEN MAKEN

18. Leeuwarden heeft een divers aanbod aan gemeenschappelijke woonvormen. Dit aanbod willen we in stand houden en waar mogelijk uitbreiden.
19. De gemeente faciliteert initiatieven van dorpsorganisaties of groepen inwoners voor vorming van gezamenlijk woonbezit (wooncoöperaties) of voor de realisatie van woonplannen in collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO).

⁷ Door de 'kostendelersnorm' wordt de bijstandsuitkering lager als er meer volwassen personen in een huis wonen. Dit zorgt er voor dat mensen vaker alleen in een huis gaan wonen.

3.2 SAMEN MET DORPEN EN WIJKEN WERKEN AAN LEEFBAARHEID

Wonen in de dorpen rondom Leeuwarden is anders dan in de stadswijken. De bevolkingsopbouw is vaak evenwichtiger. Ook is de gemeenschapszin groter en is men eerder bereid om voor elkaar te zorgen of vrijwilligerswerk te doen in het dorp. In een aantal kleinere dorpen is sprake van bevolkingskrimp. Hier staan de voorzieningen onder druk en zijn plekken slecht bereikbaar met het openbaar vervoer. We zorgen ervoor dat de leefbaarheid in de dorpen op peil blijft en dat jongeren en ouderen zoveel mogelijk in het eigen dorp kunnen blijven wonen. In een aantal wijken in Leeuwarden staat de leefbaarheid onder druk. Door de concentratie van veel dezelfde woontypes op één plek, zijn er veel tijdelijke bewoners en bewoners met een zorgvraag. Dit speelt in wijken als de Vlietzone, maar ook in Bilgaard en Heechterp-Schieringen. Vaak gaat het om studenten, jongvolwassenen of mensen met een zorgbehoefte die niet heel lang op dezelfde plek wonen en daarom minder binding hebben met de wijk dan mensen die er al heel lang wonen. GroenLinks wil dat de sociale samenhang toeneemt en dat het vanzelfsprekender wordt dat mensen naar elkaar omkijken.

Onder invloed van de coronapandemie hebben we ondervonden hoe belangrijk het is dat mensen elkaar kunnen ontmoeten. Dorpshuizen en wijkgebouwen zijn daar zeer geschikt voor. Daarnaast worden op een aantal plekken buurt- en dorpskamers gerealiseerd als laagdrempelige ontmoetingsplek voor inwoners, vrijwilligersorganisaties en zorgprofessionals.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE INVESTEREN GERICHT IN DORPSKERNEN EN VERBETEREN DE LEEFBAARHEID IN DE DORPEN

1. Het bestaande aanbod sociale huurwoningen in de dorpen willen we behouden (en vernieuwen). In grotere dorpen moet de voorraad sociale verhuur worden uitgebreid.
2. Het is belangrijk dat er nieuwe woningen aan de dorpen worden toegevoegd om ook op termijn te voldoen aan de veranderde vraag. We willen de leefbaarheid versterken door vooral starters- en seniorenwoningen te bouwen. Dorpsuitbreidingen zijn wat GroenLinks betreft mogelijk als de behoefte op de korte en lange termijn is aangetoond. Uitbreidingen worden altijd goed ingepast in het landschap.
3. Omdat woningbouw in de dorpen een andere benadering vraagt dan bouwen in de stad, wil GroenLinks een speciale contactpersoon bij de ambtelijke dienst voor begeleiding en ondersteuning van initiatieven voor woningbouw in de dorpen.
4. GroenLinks wil de mogelijkheden onderzoeken voor de verhuur van tiny houses via een gemeentelijk woningbedrijf. Jonge starters of studenten kunnen zo voor een afgesproken huurperiode van meerdere jaren instromen in de woningmarkt en tegelijkertijd betrokken blijven bij de mienskip en het verenigingsleven in hun dorp of wijk.
5. We investeren gericht in de dorpskernen van Grou, Stiens en Mantgum, zodat zij hun rol als voorzieningendorp en ontmoetingsplek voor de omliggende dorpen blijven vervullen. Naast de bestaande winkelfunctie maken we van de dorpskernen groene en aantrekkelijke ontmoetingsplaatsen voor inwoners en bezoekers.
6. Grou is een nationaal bekend watersportkern. GroenLinks wil dat Grou aantrekkelijk blijft voor inwoners en bezoekers. De oevers langs het Pikmeer blijven wat ons betreft zoveel mogelijk groen en openbaar. Daarnaast willen we de verkeers- en parkeerproblematiek in het dorp structureel oplossen. Bijvoorbeeld door het langdurig parkeren zoveel mogelijk buiten het dorpscentrum te realiseren.
7. Voor de leefbaarheid en het ondernemersklimaat van het platteland is een goede (digitale) bereikbaarheid van levensbelang. De gemeente bevordert daarom actief de aanleg van glasvezelkabels of een vergelijkbare communicatietechnologie.

8. In een aantal dorpen zijn in de afgelopen jaren scholen verdwenen. GroenLinks vindt het belangrijk dat de kinderen op de fiets naar school kunnen blijven gaan in de buurdorpen. Waar nodig verbeteren we de verkeersveiligheid in en tussen dorpen.
9. In dorpen die slecht bereikbaar zijn met het OV willen we inzetten op deelauto's en andere kleinschalige vervoersconcepten.

WE ZORGEN VOOR VOLDOENDE PLEKKEN OM ELKAAR TE ONTMOETEN

10. GroenLinks vindt het belangrijk dat er in elke wijk en elk dorp ontmoetingsplekken zijn zoals dorpshuizen, buurttuinen of buurtkamers.
11. In enkele nieuwe wijken ontbreken nog wijkgebouwen of ontmoetingsplekken (bijvoorbeeld in de Zuidlanden, Middelsee). Wij willen in deze wijken op een slimme manier nieuwe ontmoetingscentra realiseren, bijvoorbeeld door ze te combineren met andere maatschappelijke functies.
12. Mensen die in dezelfde wijk wonen en elkaar kennen, kijken meer naar elkaar om. Kwetsbare inwoners zijn gebaat bij goed functionerende buurt- en dorpskamers waar ze andere inwoners ontmoeten of een hapje eten. Inwoners en vrijwilligersorganisaties uit de buurt - de sociale basis - vormen de motor achter de buurt- en dorpskamers. Wanneer nodig worden deze kamers ondersteund door opbouwwerkers en andere betaalde medewerkers zonder dat de rol van de sociale basis wordt overgenomen.

WE WERKEN SAMEN MET VRIJWILLIGERS IN DE WIJKEN EN DORPEN

13. GroenLinks wil langjarig investeren in het gebied Leeuwarden-Oost. Hiervoor is het belangrijk dat de gemeente langjarig partnerschap aangaat met organisaties en bewoners. In het gebied zetten we in op een radicale aanpak van armoede en schulden, het verduurzamen van woningen en het verbeteren van de openbare ruimte. Daarbij is het belangrijk dat het inwonersperspectief steeds centraal staat.
14. We investeren in de veerkracht van wijken en dorpen. We zetten opbouwwerkers en jongerenwerkers gericht in wijken en dorpen die dat (tijdelijk) nodig hebben.
15. Door middel van de dorps- en wijkbudgetten en het Mienskipsfonds kunnen bewoners activiteiten of ideeën voor hun dorp of wijk zelf financieren.

16. GroenLinks zet in op het in stand houden van de bestaande structuur van dorps- en wijkverenigingen. De gemeente zorgt voor vaste contactpersonen in de gemeentelijke organisatie die de dorpen of wijken goed kennen en goed bereikbaar zijn. Waar de vrijwilligersorganisaties in de wijken en dorpen ondersteuning nodig hebben, biedt de gemeente die.
17. We bieden ruimte voor lokale initiatieven en 'zelfwerkzaamheid', bijvoorbeeld bij het onderhoud van de openbare ruimte. Niet om te bezuinigen op overheidstaken, maar omdat buurten en dorpen onderling zaken goed weten te regelen. Op plekken waar eigen initiatieven en samenwerking niet van de grond komt, blijft de lokale overheid natuurlijk verantwoordelijk voor goede dienstverlening.

3.3 BOUWEN VOOR DE TOEKOMST MET RESPECT VOOR HET VERLEDEN

GroenLinks is trots op de monumentale binnenstad van Leeuwarden, de mooie dorpen en de veelzijdigheid van onze wijken. Ze vullen elkaar aan en bieden voor ieder wat wils. Met het aanwezige erfgoed en voorzieningen zijn het prachtige plekken om te wonen, te werken en te recreëren. Toch zijn er ook mogelijkheden om deze plekken aantrekkelijker en duurzamer te maken.

GroenLinks is voorstander van hoogwaardige OV-verbindingen met de randstad. Daarbij is iedereen die in onze gemeente wil komen wonen, van harte welkom. Wij zijn echter geen voorstander van het bouwen van grote aantallen extra woningen zonder dat de behoefte daaraan duidelijk is onderzocht. GroenLinks wil dat Leeuwarden en de kernen vooral groeien op basis van een reële woningbehoefte. We moeten van Leeuwarden geen randstad maken. Bestaande eigenschappen die nu bijdragen aan ons welzijn - rust, ruimte, cultureel erfgoed en sociale cohesie - moeten worden gekoesterd en versterkt.

De identiteit van de stad Leeuwarden wordt - ruimtelijk gezien - voor een belangrijk deel bepaald door de waardevolle historische binnenstad met haar unieke grachten, het middeleeuwse stratenpatroon en de vele (rijks) monumentale gebouwen. Als zevende monumentenstad van Nederland verdient dit erfgoed onze voortdurende aandacht, bescherming en onderhoud. De binnenstad van Leeuwarden is de huiskamer van heel Friesland en het visitekaartje van de gemeente. GroenLinks wil de binnenstad verder ontwikkelen als groene en levendige ontmoetings- en verblijfsplek.

Verdichten van het bestaand bebouwd gebied zorgt ervoor dat voorzieningen beter worden gebruikt, dat lopen en fietsen wordt gestimuleerd en dat we het landschap niet onnodig volbouwen.

Er ligt een enorme potentie voor verduurzaming van bedrijventerreinen. Op bedrijventerreinen worden veel grondstoffen uitgewisseld en wordt veel energie verbruikt. Aan de andere kant is er een noodzaak om de ruimte anders in te richten. Door de grote gebouwen en verharding gaan bedrijventerreinen de gevolgen van klimaatverandering merken.

De bouwsector verbruikt 50 procent grondstoffen en produceert 40 procent van het afval in Nederland. Veel afval is dus sloopafval. Wanneer we een kringlooeconomie willen, is hergebruik van bouwmaterialen en een omslag naar duurzaam bouwen cruciaal.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE ZORGEN DAT DE BINNENSTAD VAN LEEUWARDEN MOOI BLIJFT EN GROENER WORDT

1. GroenLinks wil de binnenstad verder ontwikkelen als groene en levendige ontmoetings- en verblijfsplek. In de openbare ruimte komt er minder ruimte voor auto's, brommers en scooters en meer ruimte voor vergroening, terrassen, fietsen(stallingen) en voetgangers (zie paragraaf 2.1 en 2.2.).
2. We willen het langzaam verkeer stevig prioriteit geven op de parkeerring (paragraaf 2.2.). Daardoor kunnen we de grachten groener maken en de verbinding met het water verbeteren. Bijvoorbeeld met trappen of steigers.
3. Naast detailhandel zetten we in op andere functies die bijdragen aan de levendigheid van de binnenstad. Horeca, dienstverlenende bedrijven, onderwijsinstellingen, culturele functies en wonen krijgen een plek in straten waar de winkelstand terugloopt.
4. Ter versterking van het historisch karakter van onze unieke binnenstad, de aantrekkingskracht voor bewoners en bezoekers en de noodzaak om de binnenstad te verkoelen, willen we - op termijn - gedempte stadgrachten als de Eewal weer in oude glorie herstellen.
5. GroenLinks is voorstander van de oostelijke vaarroute met een beweegbare Prins Hendrikbrug (zie paragraaf 3.4).

WE BESCHERMEN CULTUREEL ERFGOED EN BESTEDEN AANDACHT AAN SCHOONHEID

6. We bevorderen het aanwijzen van nieuwe gemeentelijk monumenten en de bescherming van stedenbouwkundige, cultuurhistorische en landschappelijke waarden op gebiedsniveau.
7. Onder de noemer van Vernieuwd Stadsherstel blijven we geld reserveren voor het restaureren van monumenten en het opknappen van rotte kiezelen.
8. GroenLinks wil dat bij de voorbereiding van ruimtelijke plannen voldoende aandacht wordt besteed aan een goede omgevingskwaliteit. De welstandsadviesering wordt daarom verbreed tot een integraal advies over de omgevingskwaliteit. Daarnaast kan het meer naar voren gehaald in het planproces zodat er meer wordt gewerkt vanuit verbeelding en inspiratie, dan vanuit het toetsen regels.

9. In de vooroorlogse wijken zetten we in op het beschermen van de stedenbouwkundige structuur en het vergroenen van de openbare ruimte.

WE BOUWEN AAN EEN COMPACTE STAD EN GEVEN NIEUWE IMPULSEN AAN ONTWIKKELINGEN BINNEN BESTAAND BEBOUWD GEBIED

10. We bouwen aan een compacte stad waar belangrijke voorzieningen zoals een supermarkt, een school en gezondheidsvoorzieningen altijd binnen 10 minuten bereikbaar zijn. Vooral in de naoorlogse wijken zijn er mogelijkheden voor verdere verdichting. Door rondom wijkvoorzieningen nieuwe woningen te bouwen, zorgen we ervoor dat mensen dicht bij werk en voorzieningen wonen en beperken we het aantal vervoersbewegingen;
11. Om contact met de straat te houden en compact te kunnen bouwen, willen we de hoogbouw op de meeste plekken beperken tot maximaal 4 of 5 bouwlagen. Op sommige plekken kunnen aansprekende hoogbouwaccenten worden toegevoegd, bijvoorbeeld langs de Rondweg, invalswegen of waterwegen. We maken een hoogbouwvisie om dit op een goede manier in te vullen.
12. We versnellen het bouwen binnen bestaand bebouwd gebied. Daarbij denken we aan het Spoordokgebied, Tesselschadestraat en de locatie Oud-oost (Cambuurstadion). We sturen in deze gebieden op een mix van gezinnen, studenten en starters. Waar mogelijk wordt bestaande bebouwing hergebruikt voor nieuwe functies. Ook willen we dat dat op deze plekken flink openbaar groen wordt toegevoegd.
13. Het Manifest van de Vlietzone vraagt om een passend antwoord van de gemeente. In overleg met de bewoners willen we de komende jaren de openbare ruimte en de woningvoorraad in de Vlietzone verbeteren, vergroenen en verduurzamen. Ook onderzoeken we de mogelijkheden om het Vliet (op termijn) uit te graven of om deze historische waterloop zichtbaar te maken.
14. GroenLinks vindt de maatschappelijke functie van SC Cambuur belangrijk en wil de bestaande stadionlocatie in Oud-oost graag vrijmaken voor het bouwen van 500 woningen binnen bestaand bebouwd gebied. Daarom steunen we de bouw van een nieuw Cambuurstadion in een multifunctioneel WTC-gebied. GroenLinks is geen voorstander van het rechtstreeks verstrekken van financiële steun aan een betaalde voetbalorganisatie.

WE RONDEN DE ZUIDLANDEN EN MIDDELSEE OP EEN GOEDE MANIER AF

15. Om te voorkomen dat waardevolle groene plekken in de stad en de dorpen worden bebouwd en om iedereen te kunnen voorzien van een passende woning, is geplande stadsuitbreiding in de Zuidlanden en Middelsee nodig. Daarna worden er geen nieuwe stadsuitbreidingen gerealiseerd. De Haak om Leeuwarden is daarin de harde grens.
16. Gekoppeld aan de nieuwe fietsverbinding over het van Harinxmakanaal, realiseren we een nieuw natuur-/recreatiegebied aan de zuidkant van de stad (tussen de wijk Middelsee en de Zwette).

WE BOUWEN ENERGIENEUTREAAL, MET HERBRUIKBARE MATERIALEN EN NATUURINCLUSIEF

17. Wat we bouwen, moet lang meekunnen en in één keer goed zijn. Nieuwbouw wordt altijd aardgasvrij, zoveel mogelijk energieneutraal, of zelfs energiepositief gebouwd.
18. Alle daken worden goed gebruikt, door er zonnepanelen op te leggen en/of daken groen te maken. Daarom verplichten we dubbelgebruik van alle daken die van de gemeente zijn of waar de gemeente aan meebetaald.
19. GroenLinks heeft de ambitie om voor 2030 alle nieuwbouw met herbruikbare materialen te bouwen. Alle nieuwe gebouwen zijn modulair gemaakt en hebben een materialenpaspoort, zodat ze na toepassing, makkelijke een tweede leven kunnen krijgen.
20. Nieuwe gemeentelijke gebouwen worden duurzame icoonprojecten en bij woningbouwprojecten op gemeentelijke bouwlocaties worden gebouwen met herbruikbare materialen of het bouwen met hout als uitgangspunt gehanteerd bij inschrijvingen en aanbestedingen.
21. We willen het gebruik van natuurlijke bouw- en isolatiematerialen uit de regio bevorderen, zoals hout, lisdodde en hennep. Door afspraken te maken met de gehele keten stimuleren we de regionale economie en sluiten we kringlopen op lokaal niveau.

22. We gaan onze bedrijventerreinen substantieel verduurzamen en vergroenen. Alle geschikte daken worden benut voor zonnepanelen of als groene daken. Per bedrijventerrein wordt een grondstoffen- en energieanalyse gemaakt, om uitwisseling en samenwerking te bevorderen. Daarnaast zetten we in op het vergroenen van parkeerterreinen en de openbare ruimte. De winst is ook een aantrekkelijker werkklimaat en een prettiger uitstraling van de bedrijven(terreinen).

3.4 DUURZAME RECREATIE

GroenLinks is trots op het gevarieerde recreatieaanbod in de regio. Met natuurgebieden, watersport, een historische binnenstad en karakteristieke dorpen hebben we voor bewoners en toeristen veel te bieden. In de eerste plaats willen we graag dat onze inwoners van het recreatieaanbod kunnen genieten in en rondom Leeuwarden. Daarnaast delen we onze bijzondere geschiedenis en onze omgeving ook graag met anderen. Iedereen is welkom!

Waar de traditionele watersport aan het krimpen is, liggen er groeimogelijkheden bij het beleven van erfgoed, cultuur, rust, ruimte en natuur. Om te voorkomen dat toerisme afbreuk doet aan deze kwaliteiten, wil GroenLinks vooral kwalitatieve groei van het toerisme stimuleren. Het gaat dan om duurzaam toerisme dat een bijdrage levert aan het voorzieningenniveau en de omgeving.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE INVESTEREN IN HET RECREATIEAANBOD

1. GroenLinks wil de toeristische vaarroute aan de zuidkant van de binnenstad in ere herstellen. Door het beweegbaar maken van de Prins Hendrikbrug en het mechaniseren van de Eerste Kanaalsbrug, ontstaat er een aantrekkelijke staande mastroute van Dokkum, via de zuidelijke stadsgracht (Willemskade) en het Nieuwe Kanaal (Emmakade) naar watersportkernen als Grou, Wergea en Warten. Ook de beroepsvaart op het van Harinxmakanaal wordt veiliger. Daarnaast zorgt deze vaarroute voor een impuls voor het woon- en leefklimaat aan de zuidzijde van het centrum.
2. Op het gebied van watersport zorgen we voor verbreding, verduurzaming en verjonging. Met een uitgebreid laadnetwerk zorgen we dat stil en elektrisch varen de norm wordt in Leeuwarden.

3. Het recreatieve netwerk van wandel- en fietsroutes kan verder worden versterkt. Daarbij denken we aan betere fietsroutes naar de Alde Feanen, thematische wandelroutes door de terpdorpen Jelsum (Dekemastate), Cornjum (Martenastate) en Britsum of wandelen door (Nij) Baarderadeel.
4. Om meerdaags bezoek te stimuleren, moeten bezoekers erop kunnen rekenen dat er altijd iets te doen is. We verstevigen daarom het aanbod op het gebied van kunst en cultuur (zie paragraaf 4.3). Daarbij faciliteren we jaarlijks een groot evenement, waarbij we zoveel mogelijk inzetten op gratis evenementen voor onze inwoners.
5. In het gebied rondom de Grote Kerkstraat kan het Friese verleden als Hofstad meer nadrukkelijk zichtbaar worden gemaakt.

WE ORGANISEREN MARKETING EN INFORMATIEVOORZIENING OP EEN SLIMME MANIER

6. Toeristen bezoeken een regio en storen zich niet aan gemeentegrenzen. We zetten daarom in op gezamenlijke marketing en het ontwikkelen van gezamenlijke arrangementen. Denk aan een bezoek aan Leeuwarden en de Waddenkust. Of Leeuwarden als vertrekpunt voor een bezoek aan de Elf Steden;
7. Digitale middelen worden steeds belangrijker bij de informatievoorziening. Fysieke informatiepunten worden gecombineerd met bestaande voorzieningen zoals de Oldehove, het Fries Museum en het Zeilcentrum in Grou.

WE VOORKOMEN DAT TOERISME EN RECREATIE AFBREUK DOEN AAN DE LEEFBAARHEID OF NATUUR

8. GroenLinks werkt niet mee aan grootschalige recreatieplannen in (de directe omgeving van) natuurgebieden;
9. We voorkomen het grootschalig opkopen van woningen voor recreatiedoeleinden in Grou en de binnenstad van Leeuwarden en een bovenmatig gebruik voor recreatieve verhuur (Airbnb). Wat ons betreft is voorkomen beter dan genezen. Indien nodig worden de regels aangescherpt en wordt hierop gehandhaafd.

4. EEN OPEN SAMENLEVING MET RUIMTE VOOR CREATIVITEIT, ONTMOETING EN DIVERSITEIT

GroenLinks staat voor een samenleving waarin iedereen zichzelf mag zijn, ongeacht afkomst, leeftijd, seksuele voorkeur of godsdienst. Daarom strijden wij tegen discriminatie en bevorderen we inclusie⁸ en diversiteit.

GroenLinks sluit haar ogen niet voor conflicten in andere delen van de wereld en vindt dat de gemeente Leeuwarden zich gastvrij moet opstellen bij het opvangen van vluchtelingen.

Voor een veerkrachtige en onderling verbonden samenleving is het belangrijk dat mensen van diverse achtergronden, leeftijden en inkomensniveaus elkaar ontmoeten en ideeën kunnen uitwisselen. Kunst, cultuur, sport en activiteiten in de dorpen en wijken zijn daarbij onmisbaar.

⁸ Met inclusie bedoelen we dat dat iedereen kan meedoen en dat we niemand buitensluiten

4.1 STRIJDEN TEGEN DISCRIMINATIE EN VOOR INCLUSIE

GroenLinks staat voor een samenleving waarin iedereen zichzelf mag zijn, ongeacht afkomst, leeftijd, seksuele voorkeur of godsdienst. Wij willen een open samenleving, waarin ruimte is voor diversiteit, verschillende persoonlijkheden en verschillende ideeën.

Uitsluitingsmechanismen werken vaak onbewust en subtiel door in ons handelen, terwijl diversiteit en het betrekken van alle perspectieven leidt tot betere besluiten en een samenleving waarin iedereen zich thuis voelt. Diversiteit en inclusie vragen om een brede bewustwording van uitsluiting en een actieve opstelling van de overheid. GroenLinks maakt zich sterk voor een overheid die iedereen gelijk behandelt, bewustwording bevordert en niemand uitsluit.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE BESTRIJDEN DISCRIMINATIE EN EEN ONGELIJKE BEHANDELING

1. In het volgende college komt er een wethouder die de onderwerpen diversiteit, emancipatie en inclusie in zijn portefeuille heeft. Daarmee zorgen we er voor dat in alle beleidsterreinen aandacht komt voor mensen met een bi culturele achtergrond, de positie van LHBTI+-personen en mensen met een beperking. Het doel: iedereen in de gemeente moet zich veilig en geaccepteerd voelen.
2. Om de bewustwording over het belang van diversiteit en inclusie te vergroten willen wij dat onze gemeente onderzoek laat doen naar diversiteit binnen de eigen organisatie. De gemeente krijgt een eigen diversiteitsbeleid, waardoor er een prettige werksfeer is en iedereen evenveel kans maakt op een baan bij de gemeente.

3. De gemeente spant zich in om haar personeelsbestand diverser en inclusiever te maken. Als ambtenaren een weerspiegeling zijn van de Leeuwarder samenleving, verbetert dat de dienstverlening. De gemeente gaat vaker gebruik maken van 'Open Hiring' (zie paragraaf 1.4) en werkwijzen met anoniem solliciteren.
4. Leeuwarden kent een Lokale Inclusieagenda naar aanleiding van het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking. Deze gaan we de komende jaren door ontwikkelen, zodat inclusie en toegankelijkheid bij steeds meer beleidsterreinen vanzelfsprekend worden. Daarbij hanteren we steeds het motto: "niet over mensen, maar met de mensen".
5. We blijven de toegankelijkheid van overheidsgebouwen, en voorzieningen zoals de gemeentelijke website constant verbeteren.
6. Het anti-discriminatie meldpunt Tûmba en diversiteitsorganisaties als COC Fryslân worden financieel ondersteund. Naast de wettelijke taak, wil GroenLinks dat deze organisaties ruimte krijgen voor preventie- en educatieprojecten op scholen, bij bedrijven, in verenigingen en verzorgingshuizen.
7. De diversiteitspluim die jaarlijks wordt uitgereikt aan bedrijven en organisaties, wordt gekoppeld aan een breder programma met voorlichting en cursussen. Onder anderen Tûmba en COC zijn hierbij partners.
8. De gemeente participeert in het Bevrijdingsfestival, waar dialoog centraal staat en aandacht is voor democratische waarden als antiracisme, vrijheid en tolerantie.
9. GroenLinks ziet (cyber)pesten als een toenemend maatschappelijk probleem. We willen daarom dat de gemeente samenwerkt met ouders scholen en andere instanties bij campagnes, waarbij stigmatiseren en pesten aan de kaak worden gesteld.

4.2 WE BIEDEN ONDERDAK AAN VLUCHTELINGEN EN BEVORDEREN INTEGRATIE

Door klimaatverandering, hongersnood, oorlog en instabiele regimes zullen mensen hun land blijven ontvluchten. GroenLinks sluit haar ogen niet voor conflicten in andere delen van de wereld. Wij vinden dat de gemeente Leeuwarden zich gastvrij moet opstellen bij het opvangen van mensen die huis en haard zijn ontvlucht.

Gemeenten zijn vanaf 1 januari 2022 verantwoordelijk voor de inburgering van statushouders. Wij vinden het belangrijk dat statushouders zoveel mogelijk kansen krijgen om snel te integreren in de samenleving.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE VANGEN VLUCHTELINGEN GASTVRIJ OP

1. GroenLinks staat open voor de vestiging van een AZC op het moment dat de aantallen vluchtelingen toenemen en er elders niet voldoende bedden zijn.
2. Al jaren neemt GroenLinks het voortouw in de noodhulp aan uitgeprocedeerde asielzoekers. Wij vinden dat in Nederland niemand op straat hoeft te slapen. Zolang er geen sluitend beleid is vanuit het Rijk, moet er worden gezorgd voor een bed, bad, brood en begeleiding.

WE ZORGEN DAT STATUSHOUDERS ZICHZELF SNELLER THUIS VOELEN

3. Statushouders en vluchtelingen in een status-procedure moeten goed worden begeleid. Ook de groep die nog in afwachting is van een status, kunnen we sneller op weg helpen in onze samenleving door te investeren in scholing en werk.
4. Vanwege de taal- en cultuurbarrières is het nog belangrijker om de ondersteuning integraal te organiseren en waar nodig te ontzorgen. Er moet een duidelijk loket zijn, waar statushouders terecht kunnen met praktische vragen.
5. Als je mensen ergens naartoe wilt bewegen, moet je weten waar ze vandaan komen. Cultuursensitief werken is daarom een belangrijke voorwaarde voor medewerkers die actief zijn op het gebied van integratie.
6. Om zo snel mogelijk mee te kunnen doen in de samenleving, is het leren van de taal cruciaal. GroenLinks wil dat op alle niveaus taallessen aan nieuwkomers/ statushouders worden aangeboden.

4.3 CULTUUR ALS MOTOR VOOR MAATSCHAPPELIJKE VERANDERING

Cultuur verbreedt onze horizon en laat mensen op een nieuwe manier kijken naar de samenleving. Door onze verbeelding aan te spreken, heeft het de kracht om denkpatronen te doorbreken en maatschappelijke verandering tot stand te brengen. Kunst en cultuur zijn niet alleen prikkelend, maar spelen ook een belangrijke verbindende rol. Denk bijvoorbeeld aan de bestrijding van eenzaamheid of aan de integratie van statushouders. GroenLinks vindt het daarom belangrijk dat cultuur voor iedereen toegankelijk is. Letterlijk en figuurlijk. Iedereen kan meedoen.

Naast de intrinsieke waarde van kunst en cultuur, is ruimte voor creativiteit belangrijk voor de gemeente als vestigingsplaats, aantrekkelijke woonplaats en toeristische bestemming. Met de Culturele Hoofdstad heeft Leeuwarden laten zien wat ze in huis heeft en is de culturele dynamiek toegenomen. Deze dynamiek willen we vasthouden en versterken. Met de samenwerkingsverbanden en de ervaring die tijdens dit jaar zijn ontstaan hebben we echt goud in handen.

Daarnaast zijn er ook zorgen. De cultuursector is sterk afhankelijk van vrijwilligers en heeft een beperkt budget. Gemeente Leeuwarden geeft slechts 2% van haar budget uit aan cultuur. Dat is veel minder dan in vergelijkbare steden. Hierdoor is de sector kwetsbaar voor conjunctuurbewegingen en onvoorziene omstandigheden zoals coronapandemie.

GroenLinks staat voor een gemeente met een aantrekkelijk makersklimaat waar ruimte is voor creativiteit, spontaniteit en nieuw talent. Voor 2028 hebben wij het volgende perspectief voor ogen:

1. Leeuwarden is een toonaangevend podium/ en cultuurstad in het Noorden.
2. Er floreren vele creatieve broedplaatsen en makersplekken in de stad en de dorpen. GroenLinks wil letterlijk ruimte bieden aan creatieve ondernemers. Zonder broedplaatsen geen ruimte voor experiment en talentontwikkeling.
3. Leeuwarden is verder doorgroeid als (inter)nationale evenementengemeente. Evenementen zijn belangrijk voor ontmoeting, ontspanning, experiment en innovatie. De evenementen moeten goed gespreid zijn in tijd en in ruimte, waarbij we ook kijken naar andere (nieuwe) evenementenlocaties. Zo creëren we meer draagvlak en bieden we meer mogelijkheden voor organisatoren.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE INVESTEREN IN CULTUUR EN EEN EERLIJKE BELONING VAN CULTUURMAKERS

1. GroenLinks gaat meer investeren in kunst en cultuur. De gezamenlijk vastgestelde ambities moeten worden waargemaakt uit de Kunst- en Cultuurnota 'Durven en samen doen'. Alleen al om de inflatie te corrigeren en culturele ondernemers een eerlijk inkomen te geven (Fair Practice Code) gaat de cultuurbegroting omhoog. We willen daarbij in een aantal jaren groeien naar het niveau dat in andere middelgrote gemeenten gebruikelijk is.
2. Daarnaast zorgen we ervoor dat de basisinfrastructuur op orde blijft en dat er nieuwe impulsen komen voor onder andere cultuureducatie, amateurkunst en evenementen.
3. We bekijken de mogelijkheden voor meerjarige subsidiëring en de afstemming van het gemeentelijke en provinciale cultuurbeleid. Dit verkleint de administratieve druk bij de cultuursector en geeft ruimte voor een meerjarenvisie.

WE VERSTERKEN DE CULTURELE BASISINFRASTRUCTUUR

4. Stadsschouwburg De Harmonie en Neushoorn vormen samen, naast de talloze kleine podia, het kloppend hart van de podiumkunsten in de gemeente Leeuwarden. We bevorderen de samenwerking tussen de verschillende cultuurinstellingen. Er komt een stads brede programmering waarbij de Harmonie en Neushoorn het voortouw nemen.
5. dBieb speelt een belangrijke rol bij de taalontwikkeling van kinderen en laaggeletterden en de mediavaardigheden van diverse groepen. Daarnaast is dBieb belangrijk als plek voor ontmoeting en ontplooiing van alle inwoners. De bestaande bibliotheeklocaties houden we daarom in stand en we stimuleren dBieb bij de doorontwikkeling van deze rol.

WE ZORGEN ERVOOR DAT IEDEREEN KAN MEEDOEN AAN CULTUUR(EDUCATIE)

6. Cultuureducatie is belangrijk voor de persoonlijke ontwikkeling van kinderen. Kunstkade bewijst al jaren haar succes met de cultuurcoaches in het basisonderwijs. GroenLinks wil daarom het bestaande aanbod verbreden en uitbreiden naar alle middelbare scholen. Op deze manier bereiken we ook de kinderen die dit niet van

huis uit meekrijgen en zorgen we voor doorlopende leerlijnen.

7. Het is belangrijk dat iedereen kan meedoen aan cultuur. Voor GroenLinks houdt dit in dat er voldoende gratis evenementen zijn en dat de toegankelijkheid voor mindervaliden vanzelfsprekend is. Daarnaast stimuleren we deelname aan cultuur via het 'Samen voor alle kinderen' (zie paragraaf 1.1, punt 12).

WE GEVEN RUIMTE AAN CREATIVITEIT IN DE DORPEN EN WIJKEN

8. GroenLinks stimuleert de (amateur)kunst in de wijken en dorpen door ondersteuning van muziekkorpsen, kleine producties en buurtkunstprojecten.
9. Om jonge makers kansen te bieden wil GroenLinks dat in iedere prijsklasse broedplaatsen en atelierruimtes beschikbaar zijn. Juist gemeentelijke panden zijn een aanvulling op datgene wat vanuit de markt niet aanwezig is. Wij willen daarom dat de gemeente een actief broedplaatsenbeleid heeft, waarbij gemeentelijke gebouwen beschikbaar worden gesteld.
10. GroenLinks wil een passende bestemming voor cultureel erfgoed en leegstaande gebouwen. Leegstand kan heel vaak creatief worden benut (denk aan DOAS, de Westerkerk of Zalen Schaaf). Om dit mogelijk te maken moet de gemeente ruimte creëren in Omgevingsplannen.
11. GroenLinks wil de denkkraft en verbeeldingskraft van makers in de gemeente vaker inzetten. Er komen daarom meer culturele projecten rond maatschappelijke opgaven als sociale ongelijkheid, eenzaamheid, klimaatverandering of gebiedsontwikkelingen.
12. Leeuwarden is een letterenstad (City of Literature). GroenLinks vindt meertaligheid en literatuur in onze gemeente waardevol en wil dit zichtbaarder maken in de openbare ruimte, bijvoorbeeld met meer straatpoëzie en schrijversroutes

WE STIMULEREN EVENEMENTEN EN MAKEN ZE MILIEUVRIENDELIJKER

13. GroenLinks wil graag meewerken aan betere spreiding van evenementen door het jaar. Nieuwe evenementen en culturele activiteiten worden buiten de zomerperiode mogelijk gemaakt. Naast festivalmaand november denken wij bijvoorbeeld aan museummaand maart.
14. In het Spoordokgebied geven we de komende jaren ruimte voor een culturele programmering. Dit draagt bij aan een nieuwe identiteit voor deze plek.
15. Zolang rekening wordt gehouden met de natuur en de omwonenden, zien we de Groene Ster als een geschikte locatie voor evenementen. We zoeken daarnaast ook andere locaties om evenementen beter te spreiden en organisatoren meer mogelijkheden te bieden.
16. GroenLinks wil verduurzaming van evenementen stimuleren. Verschillende festivals hebben op het gebied van milieuvriendelijkheid al flinke stappen gezet en laten zien dat het mogelijk is om een duurzaam festival te organiseren. Wij willen zo snel mogelijk af van het gebruik van wegwerp plastic. Daarnaast willen we dat het energieverbruik, de impact op de natuur en op omwonenden wordt beperkt.
17. GroenLinks wil dat het veel makkelijker wordt om kleinschalige evenementen in wijken en dorpen te organiseren. Voor kleinschalige evenementen moeten geen disproportionele veiligheidseisen gelden en geen leges worden geheven.

4.4 SPORT DRAAGT BIJ AAN GEZONDHEID EN ONTMOETING

Sport bevordert de gezondheid en draagt bij aan ontmoeting, sociale samenhang en integratie van onze inwoners. Sport is bij uitstek een activiteit waar mensen met verschillende achtergronden elkaar treffen. Om de verbindende factor van sport te vergroten wil GroenLinks dat sporten voor iedereen betaalbaar is en dat sportvoorzieningen voor iedereen toegankelijk zijn.

Naast het sporten in teamverband is het zeer belangrijk dat mensen voldoende dagelijkse beweging krijgen. We zien dat steeds meer mensen individueel gaan sporten. Dit brengt een behoefte aan sport- en beweegmogelijkheden in wijken en dorpen met zich mee.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE STIMULEREN SPORTACTIVITEITEN EN DAGELIJKSE BEWEGING

1. We versterken de verbindingen tussen sport en andere onderdelen van het sociaal domein. We zetten buurtsportcoaches in om activiteiten te organiseren voor inwoners die niet regelmatig sporten. We geven het bewegingsonderwijs op scholen een impuls door meer vakleerkrachten in te zetten.
2. We willen sportaccommodaties zoveel mogelijk openstellen voor het sporten en beweging door niet-leden. Hierover worden afspraken gemaakt met verenigingen.
3. Om het dagelijks bewegen te stimuleren creëren we meer aantrekkelijke en groene wandel- fiets- en hardlooproutes in wijken en dorpen. Bij stedenbouwkundige plannen en herstructurering van buurten en wijken worden de mogelijkheden om te bewegen en te sporten standaard meegenomen. Zo ontstaat gaandeweg een netwerk van beweegroutes.
4. Sporten moet voor iedereen toegankelijk zijn. Daarom stimuleren we sporten met een lichamelijke of geestelijke handicap.
5. We zorgen ervoor dat LHBTQIA+ gemeenschap veilig kan sporten en bestrijden samen met de verenigingen alle vormen van racisme of discriminatie.

WE BRENGEN VERDUURZAMEN ONZE SPORTACCOMMODATIES EN BREIDEN DEZE UIT

6. Doordat de stad Leeuwarden met name aan de zuidkant groeit, ontstaat hier een grotere behoefte aan sportaccommodaties. Bij Middelsee wordt een nieuw sportcomplex gerealiseerd. Hiermee wordt het bestaande knelpunt op sportpark Wiarda opgelost.
7. Wanneer verplaatsing van een zwembad naar de wijk Middelsee aan de orde is, wil GroenLinks dit in combinatie met een openluchtbad realiseren.
8. Door klimaatopwarming worden openbare zwemgelegenheden steeds belangrijker. Waar het mogelijk is combineren we bouwplannen met nieuwe dorpsstrandjes en openbare ruimte langs het water.
9. We gaan sportaccommodaties flink verduurzamen. Mede door goede isolatie van sportaccommodaties en het toepassen van Ledverlichting blijft sporten ook op lange termijn betaalbaar.

5. EEN MENSELIJKE, TOEGANKELIJKE EN ZORGZAME OVERHEID

GroenLinks vindt het belangrijk dat we de overheid niet alleen zien als een dienstverlenend orgaan. Het lokale bestuur staat ook voor het bewaken van kernwaarden als solidariteit, gelijkwaardigheid, zeggenschap en veiligheid.

Wij willen dat het vertrouwen tussen inwoner en overheid wordt hersteld. De overheid moet inwoners daarom niet benaderen als calculerende zelfredzame individuen, maar als mensen die gehoord en gezien willen worden. Dit vraagt om een gemeente die benaderbaar en toegankelijk is en die uitgaat van vertrouwen in haar burgers. Een gemeente die uitgaat van vertrouwen en een menselijke benadering plaatst boven regels, formulieren en (digitale) systemen.

GroenLinks wil een samenleving waarin we omkijken naar elkaar. Hulpverleners moeten de ruimte krijgen, zodat de leefwereld van inwoners centraal staat en niet de systemen van de overheid. Daarbij vinden wij het belangrijk dat de mensen over wie het gaat zelf meedenken over oplossingen ("niet over ons, maar met ons").

Op het gebied van veiligheid vindt GroenLinks het belangrijk dat we werken aan de oorzaken die leiden tot onveiligheid in plaats van het bestrijden van symptomen.

5.1 EEN GEMEENTE WAAR MENSEN CENTRAAL STAAN

Rapporten van de Nationale Ombudsman wijzen op het feit dat de burgers die de overheid het hardst nodig hebben, vaak tegen een muur oplopen. Zij hebben moeite de regels te begrijpen en raken verstrikt in ingewikkelde procedures, loketten en wantrouwen. De toeslagenaffaire is hiervan een pijnlijk voorbeeld op landelijk niveau.

Systemen en de regels van beleidsmakers zijn te vaak leidend ten opzichte van praktische kennis van inwoners en hulpverleners. Ook komt het voor dat inwoners meerdere problemen tegelijk hebben, terwijl de overheid die problemen per stuk bekijkt en niet als een geheel. De samenleving is voor veel mensen te complex geworden en er is nog te weinig aandacht voor mensen die niet passen binnen het plaatje van de zelfredzame burger. Veel mensen hebben hierdoor het gevoel dat ze weinig controle hebben over hun eigen leven.

Ook worden tegenstellingen tussen mensen groter en worden problemen vaker aan andere groepen toegeschreven. Dit vergroot de polarisatie en het denken in zij en wij. Hierdoor neemt niet alleen het vertrouwen in de overheid af, maar ook in de samenleving als geheel. Mensen trekken zich terug in hun eigen (digitale) bubbel en sluiten zich af voor afwijkende meningen.

GroenLinks wil dat het vertrouwen tussen inwoner en overheid wordt hersteld. Dit vraagt om een gemeente die benaderbaar en toegankelijk is en die uitgaat van vertrouwen in haar burgers. Een gemeente die meedenkt in oplossingen in plaats van belemmeringen.

Op steeds meer gebieden in ons leven spelen digitale technologieën een rol. Dit biedt mogelijkheden voor innovatie en een effectievere en dienstverlenende overheid. Aan de andere kant zijn er ook mensen die niet goed uit de voeten kunnen met digitalisering. GroenLinks vindt dat digitalisering moet werken voor mensen en niet tegen mensen. Digitalisering mag niet leiden tot meer ongelijkheid tussen mensen. Daarom wil GroenLinks dat bij alle digitale dienstverlening inclusie voorop staat en dat de (gevolgen voor) mensen altijd centraal staan in afwegingen over technologie.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE ZORGEN DAT MENSEN CENTRAAL STAAN EN NIET SYSTEMEN

1. Niet afvinklijsten, formulieren of algoritmes staan centraal, maar een goed gesprek en investeren in menselijke relaties. Inwoners moeten altijd met de beslisser kunnen praten (en niet met een medewerker van een callcenter). Bij een uitgebreider traject krijgen inwoners een vaste contactpersoon binnen de gemeente.
2. De gemeente communiceert begrijpelijk naar haar inwoners en gebruikt hiervoor eenvoudige taal. Informatie van de gemeente wordt beter toegankelijk gemaakt voor mensen die het Nederlands (nog) niet machtig zijn of laaggeletterd zijn. Op dit gebied wil GroenLinks inwoners gericht ondersteunen door het inzetten van taalambassadeurs en het aanbieden van cursussen via werkgevers.
3. De gemeente behandelt het Fries als spreek- en schrijftaal gelijkwaardig aan het Nederlands. Inwoners die in het Fries vragen stellen of een zienswijze indienen, krijgen zoveel mogelijk een reactie in hun eigen taal.
4. Het aanvragen van vergunningen via een digitaal loket maakt het voor veel inwoners gemakkelijker om zaken te regelen. Daarnaast vinden we het belangrijk dat er altijd menselijk contact met de overheid mogelijk is, voor wie niet zo goed uit de voeten kan met digitale middelen.
5. De inzet van data en digitale systemen werkt vóór mensen en niet tegen mensen. GroenLinks kijkt kritisch naar de inzet van algoritmen. Algoritmen staan altijd onder menselijke controle. Burgerrechten en privacy moeten ten allen tijde beschermd zijn.
6. De gemeente stelt een ethische commissie aan die haar gevraagd en ongevraagd van advies voorziet over (nieuwe) technologie en het gebruik van data.
7. De gemeente streeft ernaar om haar gegevens zoveel mogelijk als open data beschikbaar te stellen.

WE VERNIEUWEN DE DEMOCRATIE: SAMEN MAKEN WE ONZE GEMEENTE!

8. De gemeente denkt zoveel mogelijk mee met burgerinitiatieven. Wanneer iets niet past binnen het beleid, kijken we hoe het wel kan ('ja, mits'). Wanneer iets niet past, wordt dit uitgelegd en helder gecommuniceerd.
9. Democratie betekent voor GroenLinks niet dat de degene die het hardste roept altijd gelijk krijgt. Iedereen krijgt de mogelijkheid om zijn of haar standpunt naar voren te brengen. Daarbij hebben we speciale aandacht voor groepen die de gemeente minder goed weten te vinden en hun stem minder vaak laten horen.
10. GroenLinks wil de komende jaren experimenteren met nieuwe vormen van democratie, zoals de G1000⁹, burgerberaden, buurtrechten en burgerbegrotingen. Hiermee willen we inwoners meer zeggenschap geven over nieuwe ontwikkelingen of het beheer van hun dorp of wijk.
11. In het kader van de Omgevingswet willen we inwoners meer op voorhand betrekken bij gebiedsontwikkelingen van ontwikkelende partijen en de gemeente. We gaan onderzoeken of digitale participatieplatforms een goed middel zijn om meer inwoners bij plannen te betrekken.
12. GroenLinks kijkt kritisch naar de vorming van nieuwe regionale samenwerkingsverbanden en de uitvoering van gemeenschappelijke regelingen. Vooraf wordt bepaald wat de meerwaarde van zo'n samenwerkingsverband is en op welke wijze democratische controle plaatsvindt.

⁹ Bij een G1000-top gaan inwoners op basis van loting met elkaar in gesprek over opgaven in de gemeente of in hun buurt. Vooraf wordt beschikbare informatie gedeeld en reeds vastgestelde afspraken duidelijk geschetst, zodat inwoners, experts en belanghebbenden op basis van gelijkwaardigheid met elkaar in gesprek gaan.

5.2 WE ZORGEN VOOR ELKAAR

GroenLinks wil een samenleving waarin we omkijken naar elkaar. Gezondheid is daarbij voor ons meer dan niet-ziek zijn. Het gaat ook over een zinvolle invulling van je dag, grip hebben op je eigen leven en meedoen aan de samenleving zoals jij dat graag wil. Wij kiezen voor een bredere benadering en een stevig preventiebeleid. GroenLinks wil kijken naar wat mensen wel kunnen, in plaats van wat niet meer kan (positieve gezondheid). Een goede gezondheid is voor veel mensen het belangrijkste in het leven. Helaas is gezondheid niet eerlijk verdeeld tussen arm en rijk. Mensen met een laag inkomen hebben een levensverwachting die 7 jaren lager is dan mensen uit hogere inkomensgroepen. GroenLinks vindt dit verschil onacceptabel.

Wij willen Leeuwarden een gezonde gemeente maken, waarbij een gezonde leefstijl en gezond oud worden centraal staan ¹⁰. Daarnaast willen we het verschil in levensverwachting tussen lage en hoge inkomensgroepen opheffen. Daarom zorgen we dat de lucht schoner wordt, dat aandacht voor gezond voedsel toeneemt en dat bewegen in de openbare ruimte veel aantrekkelijker is geworden. Vooral op de plekken waar we gezondheidsverschillen willen verkleinen.

De marktwerking in de zorg heeft geleid tot te veel administratiedruk en aanbieders die zorg zien als een verdienmodel. Door onderlinge concurrentie bestaat er constant onzekerheid bij medewerkers en cliënten. GroenLinks wil de marktwerking terugdringen en zorgen dat er meer rust komt in de zorg. We moeten meer tijd creëren voor waar het werkelijk om draait: zorg en aandacht voor mensen. Zorgprofessionals krijgen daarbij de ruimte, zodat de leefwereld van inwoners centraal staat en niet de systemen van de overheid. Daarbij vinden wij het belangrijk dat de mensen over wie het gaat zelf meedenken over oplossingen (“niet over ons, maar met ons”).

In Leeuwarden zijn veel vrijwilligers en mantelzorgers actief. Het zijn mensen die zich inzetten voor de maatschappij en voor een ander. Ze zijn onmisbaar voor de leefbaarheid van onze dorpen en wijken. GroenLinks vindt het belangrijk dat deze sociale basis op waarde te schatten en voldoende te ondersteunen. Daarbij maken we verschil tussen vrijwilligers en mantelzorgers, omdat je voor de rol van vrijwilliger kiest en vaak mantelzorger bent omdat je naaste dat van je vraagt.

Door afname van de intramurale zorg wonen meer mensen met een psychische kwetsbaarheid in onze wijken en dorpen. We willen de veerkracht van wijken, dorpen en inwoners vergroten, waardoor er ruimte ontstaat om kwetsbaarheid op te vangen. Waar kwetsbaarheid geen taboe is, kan deze juist kleiner worden.

De vergrijzing neemt toe. Hierdoor komen er nieuwe uitdagingen op het gebied van zorg en gezondheid op ons af. GroenLinks ziet ouderen daarbij niet als kostenpost, maar als belangrijke bron van kennis en (levens)ervaring

¹⁰ We putten hierbij inspiratie uit het concept ‘Blue Zone’. Dit zijn plekken op de aarde waar mensen gemiddeld ouder worden en langer gezond blijven worden vanwege het leefklimaat en de leefstijl.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE ZORGEN DAT VRIJWILLIGERS EN ZORGMEDEWERKERS ELKAAR VERSTERKEN OP HET GEBIED VAN ZORG EN WELZIJN

1. De sociale basis heeft een belangrijke rol bij de verandering van de zorg naar meer welzijn (en voorkomen van zorgvraag). De gemeente moet daarin loslaten en mogelijk maken. Dit betekent naast mensen gaan staan, samenwerken, aan relaties bouwen en werken vanuit vertrouwen. Niet elke wijk en elk dorp is daarbij hetzelfde. We kijken naar wat er al aanwezig is qua organiserend vermogen en sociale structuur en differentiëren het sociale beleid per dorp en/of per wijk.
2. Vrijwilligers kunnen een belangrijke rol vervullen bij de uitvoering van het welzijnsbeleid. Voorwaarde is wel dat zij via vrijwilligersorganisaties kunnen meepraten over de uitvoering en dat organisaties (financieel) ondersteuning krijgen om de kwaliteit van de inbreng te waarborgen en belemmeringen om hun bijdrage te leveren. Daarnaast willen we het vrijwilligerswerk ondersteunen met een vrijwilligersacademie.
3. Om te voorkomen dat mantelzorgers worden overbelast, zorgen we samen met welzijnsorganisaties dat er voldoende ondersteuning en achtervang is.
4. Er komt meer ruimte voor de kerntaak van zorgmedewerkers: het ondersteunen van mensen. We vertrouwen op het oordeel van de zorgmedewerkers in de wijk- en dorpentteams. De mens moet centraal staan en niet de regels. De werkwijze Op maat wordt daarom verder doorontwikkeld en we breiden het werken zonder het invullen van stapels papier zoveel mogelijk uit (beschikkingsvrij werken). Zorgverleners krijgen een mandaat en een vrij besteedbaar budget waarmee zij de ergste nood kunnen lenigen.
5. Naast het werken met individuele huishoudens wordt sterker ingezet op preventie en het versterken van de gemeenschap. Dit opbouwwerk moet de situatie en behoeften van bewoners leidend zijn voor de welzijnswerkers. Initiatieven vanuit wijken, dorpsbewoners en betrokken vrijwilligersorganisaties worden zoveel mogelijk ondersteund.
6. Mensen die zelf zorg hebben ontvangen (ervaringsdeskundigen), worden betrokken bij het opstellen en uitvoeren van het beleid. Dit doen zij vanuit duidelijke en gezamenlijk geformuleerde doelstellingen en met passende ondersteuning;

7. Hulpverlening mag niet worden versnipperd. De gemeente benadert inwoners en gezinnen als één geheel. Bij de aanvraag van een uitkering bekijken we bijvoorbeeld of iemand nog andere ondersteuning nodig heeft op het gebied van schulden, zorg of gezondheid.
8. De zorg vanuit verschillende zorgwetten moet nog beter op elkaar worden afgestemd. We vergroten daarom de samenwerking tussen gemeente, zorgaanbieders en de zorgverzekeraar.
9. Eenzaamheid is een toenemend probleem bij ouderen boven de 75 jaar, maar ook bij jongeren. GroenLinks wil daarom projecten stimuleren waarbij inwoners deelnemen aan laagdrempelige activiteiten buitenshuis. We bestendigen de komende jaren het project 'Over de Drempel'. Met culturele projecten wordt daarbij ingezet op ontmoeting.

WE VERKLEINEN GEZONDHEIDSVERSCHILLEN TUSSEN INWONERSGROEPEN

10. We besteden aandacht aan gezond eten en voldoende bewegen. Vooral in kwetsbare wijken, waar de gezondheid (ver) achterblijft bij het gemiddelde. Dit doen we niet door campagnes met veel ongevraagde adviezen, maar door een gerichte inzet van sleutelpersonen, zoals buurtsportcoaches.
11. Het programma Leeuwarden-Oost grijpen we aan voor verbetering van de gezondheid. Daarnaast stimuleren we dorpen en wijken die in het kader van 'Fryslân Bloeizone' aan de slag willen met een gezonde leefomgeving en een gezonde leefstijl.

WE DRINGEN DE MARKTWERKING IN DE ZORG TERUG

12. Zorg is te veel een verdienmodel geworden. GroenLinks wil af van de marktwerking in de zorg. De gemeente onderzoekt actief de mogelijkheden om de perverse prikkels van marktwerking en aanbesteding te voorkomen: geld dat bedoeld is voor de zorg moet ook daadwerkelijk naar de zorg gaan.
13. GroenLinks is voorstander van de burgemeestersnorm, waardoor we eisen kunnen stellen aan het inkomen van bestuurders van zorginstellingen.
14. GroenLinks is tegen het WMO-abonnementstarief. Het subsidiëren van schoonmaakhulp voor rijke inkomens, gaat ten koste van de mensen die de zorg moeilijk kunnen betalen.

WONEN IS EEN MENSENRECHT, JUIST VOOR KWETSBARE DOELGROEPEN

15. GroenLinks wil kwetsbare doelgroepen een stabiele en levensloopbestendige woonomgeving bieden en verhuisbewegingen beperken. Dit noemen we Krachtig wonen in de wijk. Daarbij is het belangrijk dat er ruimte is voor kwetsbaarheid en anders zijn dat buurtbewoners handvaten krijgen om hiermee om te gaan. Ook kijken we naar voldoende spreiding van groepen met een zorgbehoefte, zodat de draagkracht in een wijk niet wordt overbelast (zie paragraaf 3.2).
16. Samen met woningbouwcorporaties willen we een aantal gemengd-wonen-projecten realiseren, waar reguliere huurders, studenten of ouderen samenwonen met statushouders, mensen die dak- en thuisloos zijn geweest of jongeren met een licht verstandelijke beperking.
17. Wonen is een mensenrecht. We zorgen daarom dat niemand op straat hoeft te slapen. Mensen die vanwege hun leefstijl niet goed in een wijk kunnen wonen, huisvesten we op een manier die bij hun past. We maken daarbij afspraken met woningbouwcorporaties en zorgaanbieders over bijzondere woonconcepten en onconventioneel wonen.

WE ONDERSTEUNEN OUDEREN

18. Naast een wethouder voor jeugdzorg en jeugdbeleid, wil GroenLinks dat er een wethouder komt die verantwoordelijk is voor het ouderenbeleid.
19. Door het afbakenen van woonzorgzones willen we levensloopbestendigheid en (zorg)voorzieningen een duidelijke plek geven in wijken en dorpen. Hiermee wil GroenLinks ervoor zorgen dat ouderen die langer thuis willen wonen dat ook kunnen. De bestaande woningvoorraad wordt aangepast aan het toenemende aantal thuiswonende ouderen.
20. Daarnaast willen we dat er meer nieuwe, solidaire vormen van wonen komen, zoals woonvormen voor woongroepen of woningen met gemeenschappelijke ruimtes en knarrenhofjes. GroenLinks wil dat de gemeente, woningbouwcorporaties en zorginstellingen hiervoor gezamenlijk een plan opstellen.

5.3 EEN LEEUWARDEN WAAR IEDEREEN ZICH VEILIG VOELT

GroenLinks wil dat Leeuwarden een gemeente is waar iedereen zich veilig voelt en zichzelf kan zijn. GroenLinks wil maatregelen nemen om de veiligheid op straat te verbeteren en alle vormen van racisme, discriminatie, seksisme en uitsluiting bestrijden (zie paragraaf 4.1).

GroenLinks vindt het belangrijk dat we werken aan de oorzaken die leiden tot onveiligheid in plaats van het bestrijden van symptomen. Met andere woorden: wij leggen de nadruk op preventie in plaats van repressie. Natuurlijk blijven er situaties waarin de overheid een grens moet trekken. Daarbij moet het middel altijd in verhouding staan tot het probleem.

ONZE ACTIEPUNTEN VOOR 2022-2026

WE KIEZEN VOOR MENSELIJK TOEZICHT EN PREVENTIE

1. GroenLinks is voorstander van menselijk toezicht in wijken en dorpen. Elke wijk en ieder dorp moet een vaste wijkagent hebben. Daarnaast willen we inzetten op straatcoaches en jongerenwerk.
2. Boa's hebben een andere opleiding, takenpakket en uitrusting dan de politie. We willen niet dat zij als agenten worden ingezet. Hun takenpakket ligt bij de toezicht en handhaving. Daarbij past een uitrusting met zo weinig mogelijk geweldsmiddelen.
3. GroenLinks blijft kritisch kijken naar het inzetten van repressieve middelen als cameratoezicht, samenscholingsverboden en preventief fouilleren. Ook willen we dat de inzet van repressieve middelen altijd grondig wordt geëvalueerd en getoetst op of de maatregelen in verhouding zijn.
4. GroenLinks wil dat medewerkers bij politie en handhaving zoveel mogelijk een afspiegeling van de bevolking van de bevolking zijn. Dit leidt tot meer wederzijds begrip.

WE VOEREN NUCHTER HORECA- EN DRUGSBELEID

5. We zijn voorstander van vrije sluitingstijden in het horecagebieden in de binnenstad van Leeuwarden. Vrije sluitingstijden voorkomen dat grote groepen mensen tegelijk op straat komen.
6. We zijn voorstander van gelegaliseerde productie en verkoop van softdrugs. Hiermee heeft de overheid meer controle op het THC-gehalte en de teelt van cannabis. Hiermee voorkom je dat coffeeshops worden gedwongen te handelen met criminelen en maak je criminaliteit minder winstgevend.
7. Wat GroenLinks betreft kunnen vestigingscriteria voor coffeeshops worden versoepeld.
8. We willen drugsgebruik zo veilig mogelijk maken, maar verslaving en criminaliteit tegengaan. We zorgen dat je drugs in Leeuwarden anoniem en gratis kunt laten testen. Daarnaast zetten we in op voorlichting over de nadelen die kleven aan het gebruik van drugs.

WE ZORGEN DAT SEKSWERKERS HUN WERK VEILIG KUNNEN DOEN

9. De gemeente neemt een actieve rol op zich bij sekswerkers die zich in de gemeente vestigen en die zich inschrijven bij de Kamer van Koophandel. We gaan ervoor zorgen dat sekswerkers veilig kunnen werken, onder andere door ze vooraf goed te informeren over hun rechten en plichten en hulp te bieden waar dat nodig is.
10. GroenLinks wil dat de gemeente scherp toezicht houdt op exploitanten van ramen op de Weaze. We zijn streng bij misstanden, uitbuiting en mensenhandel. Tegelijkertijd worden kansen gecreëerd voor sekswerkers die willen stoppen met het werk.

6. FINANCIËN

ALGEMENE UITGANGSPUNTEN

Voor de lange termijn hanteert GroenLinks een aantal algemene uitgangspunten voor de gemeentelijke financiën:

1. De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten. Dit betekent onder andere dat we bij kwijtscheldingsregelingen voor minima en inkomensondersteuning de wettelijke ruimte maximaal benutten.
2. Omdat de begroting van de gemeente erg afhankelijk is van keuzes die in Den Haag worden gemaakt over de omvang van het gemeentefonds, schommelen de gemeentefinanciën sterk. Een stevige buffer voorkomt dat we niet meteen hoeven te bezuinigen als er tegenvallers komen.
3. Wanneer het Rijk te weinig middelen beschikbaar blijft stellen voor gemeentelijke taken, willen we niet steeds verder bezuinigen. Voor GroenLinks is lastenverzwaring niet aantrekkelijk, maar ook niet onbespreekbaar. We maken daarom altijd een goede afweging tussen de lastendruk voor de inwoners en de kwaliteit en toegankelijkheid van de geleverde voorzieningen voor onze inwoners.
4. GroenLinks vindt het benutten van opgebouwde reserves in economisch zware tijden acceptabel om voorzieningen overeind te houden en zware bezuinigingen te voorkomen. In goede tijden moeten deze reserves uiteraard worden aangevuld. Dit noemen we anticyclisch begroten.
5. Voorzieningen groeien mee met het inwoneraantal. Naarmate het inwoneraantal van Leeuwarden toeneemt, trekken we ook meer geld uit voor cultuur, sport en voorzieningen in de wijken en dorpen.
6. Er kunnen altijd dingen beter en slimmer. We blijven daarom constant kijken naar besparingen en efficiency binnen het ambtelijk apparaat. Waar het met minder kan, doen we het met minder.
7. Waar mogelijk vergroenen we de gemeentelijke heffingen en de leges. Deze vergroening stimuleert inwoners en bedrijven om milieuvriendelijke keuzes te maken.
8. GroenLinks wil criteria als goed werkgeverschap, milieuvriendelijkheid, eerlijke handel en kansen voor lokale ondernemers zwaarder meewegen bij inkoop en aanbestedingen.

9. GroenLinks is voorstander van een honden- en toeristenbelasting als daarbij de middelen ook worden ingezet voor voorzieningen ten gunste van degene die belasting betaalt (doelbelasting). Vanuit de toeristenbelasting kunnen bijvoorbeeld recreatieve voorzieningen worden betaald.

ONZE PRIORITEITEN VOOR 2022-2026

Voor de komende periode hebben we de volgende prioriteiten:

1. We willende gevolgen van corona opvangen. Dit betekent dat we voldoende geld reserveren voor zorg die in de afgelopen periode is uitgesteld. Daarnaast willen we nieuwe impulsen geven aan ontmoeting en zorgen voor projecten waarmee we de kunst- en cultuursector op gang helpen.
2. We willen de financiële buffer op orde houden. Daarbij is het belangrijk dat het Rijk voldoende geld beschikbaar stelt voor de taken die de gemeente heeft. Dat is op dit moment (nog) niet het geval rond taken als de WMO, de Jeugdwet en de Participatiewet. GroenLinks wil dat ons college via diverse kanalen de lobby voor deze rijks gelden blijft voeren.
3. We streven ernaar om structurele ambities zoveel mogelijk met structureel geld te dekken. Dat voorkomt dat de gemeente alleen toezeggingen kan doen voor een korte termijn. Dit zorgt voor rust en zorgt voor meer lange termijnvisie bij de gemeente en organisaties (de sociale basis);
4. We blijven investeren in de toekomst. Wij voorzien de komende jaren investeringen in de volgende onderwerpen:
 - Verruimen inkomensondersteuning en aanpak schulden.
 - Creëren van basisbanen en meer mogelijkheden voor bij- en omscholing.
 - Het planten van 20.000 bomen.
 - Vergroenen en herinrichten van de openbare ruimte (met name in de autoluwe binnenstad, Oud-Oost en stenige dorpskernen).
 - Betaalbare en duurzame woningbouw.
 - Het programma Leeuwarden-Oost: verduurzaming, onderwijs, werk en openbare ruimte.
 - Autoluw maken van de binnenstad en stimuleren van het fietsverkeer.
 - De culturele (basis)infrastructuur en het makersklimaat in Leeuwarden versterken.

